

»Mladi za napredek Maribora 2016«

33. srečanje

KAKO TUJI AVTORJI KRADEJO POZORNOST DOMAČIM

KNJIŽEVNOST

Raziskovalna naloga

Avtor: LARA ŠALAMUN

Mentor: GORAZD SENEGAČNIK BERANIČ

Šola: II. GIMNAZIJA MARIBOR

Maribor, februar 2016

»Mladi za napredek Maribora 2016«

33. srečanje

KAKO TUJI AVTORJI KRADEJO POZORNOST DOMAČIM

KNJIŽEVNOST

Raziskovalna naloga

Maribor, februar 2016

Kazalo vsebine

1.	POVZETEK	6
2.	ZAHVALA.....	6
3.	UVOD	7
4.	HIPOTEZE IN CILJI	8
4.1	Hipoteze	8
4.2	Cilji.....	8
5.	METODOLOGIJA DELA	8
6.	PREDSTAVITEV VZORCA KNJIG	9
7.	KRATKA VSEBINA KNJIG	11
7.1	Kar ne ubije	11
7.2	A walk to remember	11
7.3	Girl online	11
7.4	Bloodlines.....	11
7.5	V sedemnajstem	12
7.6	Debeluška	12
7.7	How I live now	12
7.8	So yesterday	12
7.9	Thirteen reasons why.....	12
7.10	Lestev do neba.....	13
7.11	Zadnji mega žur.....	13
7.12	Kaj ima ljubezen s tem	13
7.13	Before wings.....	13
7.14	Gimnazijec	13
7.15	Temno sonce.....	14
7.16	Nebo v očesu lipicanca.....	14
7.17	After	14
7.18	Looking for Alaska.....	14
7.19	Love lessons	14
7.20	Čarni angel	14
8.	ANKETA	15
8.1	Predstavitev ankete.....	15
8.2	Predstavitev in analiza rezultatov	16
8.3	Interpretacija rezultatov.....	40

8.3.1	Kaj pravijo statistike?	43
9.	SLOVENSKA KNJIGA V TUJINI.....	46
10.	ZALOŽNIŠTVO IN TRŽENJE – KAKO NASTANE USPEŠNICA?.....	47
11.	MNENJA STROKOVNJAKOV	48
12.	ZAKLJUČEK.....	52
13.	VIRI IN LITERATURA	53
14.	PRILOGE	55
14.1	Anketa	55
14.2	Pogovor z gospodom Tonetom Partljičem (pisatelj)	68
14.3	Pogovor z gospodom Slavkom Preglom (pisatelj)	69
14.4	Pogovor z gospo Danico Križanič Mueller (pesnica).....	70
14.5	Pogovor z gospo Andrejo Pignar Tomanič (prevajalka)	72
14.6	Pogovor z gospo Matejo Škofljanec (knjižničarka)	74
14.7	Družbena odgovornost	75

Kazalo grafikonov

Grafikon 1: Spol anketirancev.....	16
Grafikon 2: Letnik srednje šole anketirancev.....	16
Grafikon 3: Srednja šola anketirancev	17
Grafikon 4: Poznavanje knjig.....	18
Grafikon 5: Branost knjig.....	19
Grafikon 6: Zanimanje za knjige.....	20
Grafikon 7: Poznavanje avtorjev	21
Grafikon 8: Branost avtorjev	22
Grafikon 9: Primerjava odlomkov 1	23
Grafikon 10: Primerjava odlomkov 2.....	24
Grafikon 11: Primerjava odlomkov 3.....	24
Grafikon 12: Primerjava obnov 1	25
Grafikon 13: Primerjava obnov 2.....	26
Grafikon 14: Primerjava obnov 3.....	26
Grafikon 15: Primerjava naslovov 1	27
Grafikon 16: Primerjava naslovov 2	28
Grafikon 17: Primerjava naslovov 3	28
Grafikon 18: Primerjava citatov 1	29
Grafikon 19: Primerjava citatov 2.....	30
Grafikon 20: Primerjava citatov 3.....	30
Grafikon 21: Primerjava naslovnice 1.....	32
Grafikon 22: Primerjava naslovnice 2.....	32
Grafikon 23: Primerjava naslovnice 3.....	33

Grafikon 24: Primerjava avtorjev 1	34
Grafikon 25: Primerjava avtorjev 2	34
Grafikon 26: Primerjava avtorjev 3	35
Grafikon 27: Primerjava knjig 1	36
Grafikon 28: Razlog izbire knjige 1	36
Grafikon 29: Primerjava knjig 2	37
Grafikon 30: Razlog izbire knjige 2	37
Grafikon 31: Primerjava knjig 3	38
Grafikon 32: Razlog izbire knjige 3	38
Grafikon 33: Odločitev za branje	39
Grafikon 34: Uspešnost avtorjev	40

1. POVZETEK

Raziskovala sem branost tujih avtorjev v primerjavi z domačimi. Zakaj toliko raje v roke vzamemo knjigo s tujim imenom na naslovnici? Ali je vzrok v izvirnosti, marketingu ali kaj tretjega? So morda brani le svetovni fenomeni in ostale knjige, tako tuje kot domače, le samevajo na policah? Uporabila sem vzorec desetih tujih ter desetih domačih knjig. Primerjala sem branost ter iskala razlago, zakaj je tako. Naredila sem anketo med srednješolci, da sem ugotovila njihove razloge za izbiro knjig, ki jih berejo. Ali bi brali drugačne knjige, če ne bi poznali avtorja? Navezala sem tudi stik s slovenskimi avtorji, prevajalci in knjižničarji ter jih povprašala o njihovem pogledu na branost in kako bi jo izboljšali. Poskusila sem tudi poiskati rešitve ter ugotoviti, kako povečati branost slovenskih avtorjev. Na koncu sem ugotovila, da nekih univerzalnih pravil, za kaj določena knjiga pritegne pozornost, ni, vsekakor pa so naslov, naslovnica ter podobno pomembni dejavniki.

2. ZAHVALA

Rada bi se zahvalila svojemu mentorju, ki si je vedno vzel čas, da mi je pomagal pri vprašanjih ter dvomih, ki sem jih reševala zadnjo minuto. Hvaležna sem tudi za usmerjanje in opominjanje, da še zmeraj nisem končala, ter se moram še potruditi in stvar pripeljati do konca.

Rada bi se zahvalila tudi gospodu Tonetu Partljiču za pogovor, v katerem mi je predstavil drugačen pogled na problem, ki sem se ga odločila raziskati.

Zahvala tudi gospodu Slavku Preglu, gospe Danici Križanič Mueller, gospe Mateji Škofljanec ter gospe Andreji Pignar Tomanič, ki so z mano delili svoja mnenja o branosti avtorjev.

Zahvaljujem se še staršem, ki so se mi ves čas prilagajali z družinskimi načrti, mi pomagali pri iskanju gradiva ter me priganjali in mi »težili«, da med pisanjem nisem obupala.

3. UVOD

Že kot majhna punčka sem rada sedela v temnih kotih in se stiskala k steni. Na kup sem zvelkla vse odeje in blazine, ki sem jih lahko našla. Nato sem zgradila gnezdo. Bilo je toplo in udobno. Tja sem skrila vse, kar mi je nekaj pomenilo. Tudi knjige sem nakopičila. Skrila sem se vanje in za več ur odklopila okolico. Od nekdanj so mi predstavljale nekaj čarobnega in skrivnostnega, povsem drug svet. Nekoliko starejša sem se začela spraševati, kaj je tisto, kar povprečen "pocukran" roman spremeni v uspešnico. Opazovala sem ter iskala razloge.

Zdaj sem v srednji šoli. Med prijatelji slišim na tisoče "*kul, parti, tenks, plis*" in drugih angleških izrazov, ki so se neopazno vključili v naš vsakodnevni besednjak. Tako mi je v glavo šinila misel, da morda tudi pri knjigah nezavedno segamo po tujem. Naredila sem preizkus. Včasih sem veliko časa preživela v knjižnici in nekega dne, ko sem se sprehajala med policami, mi je pozornost vzbudila knjiga z naslovom *Lestev do neba*. Napisala jo je slovenska avtorica, a takrat tega nisem niti opazila. Vse, kar sem vedela, ko sem knjigo prebrala, je bilo, da se mi zdi super in bi jo z veseljem priporočila še komu. Zdaj, več let kasneje, sem dobila priložnost in jo predlagala prijateljici. Večkrat sem jo morala prositi ter ji zagotavljati, kako je vredna branja. Dolgo je trajalo, preden jo je prebrala, a ko jo je, mi je vesela prišla povedat, da sem imela prav. Nikoli si ni mislila, da je knjiga slovenske avtorice lahko tako dobra.

Po tem dogodku sem se dokončno odločila, da raziščem, ali so tuji avtorji res toliko bolj priljubljeni, in kaj je tisto, kar nas prepriča, da jih vzamemo v roke ter pozabimo na domače avtorje.

Da bi prišla do ugotovitev, sem izbrala vzorec dvajsetih knjig - deset domačih ter deset tujih. Na podlagi tega vzorca sem naredila anketo med mariborskimi srednješolci, kjer sem predvsem ugotavljala, katero knjigo v paru domača-tuja bi izbrali ter kaj vpliva na njihovo odločitev.

Pri raziskovanju sem se najbolj opirala na rezultate ankete, v pomoč pa so mi bile tudi statistike izposoj, raziskave trženja knjig in kaj pritegne potencialnega bralca/kupca ter pogovori s slovenskimi avtorji, prevajalci, knjižničarji, ki so z menoj delili mnenja o branosti avtorjev.

4. HIPOTEZE IN CILJI

4.1 Hipoteze

- Tuji avtorji so med slovensko mladino bolj brani kot domači avtorji.
- Mladostniki menijo, da so tuji avtorji bolj brani kot domači avtorji.
- Branost je odvisna od naslova.
- Branost je odvisna od avtorja.
- Branost je odvisna od naslovnice.
- Branost je odvisna od trženja.
- Za branje določene knjige se največkrat odločimo na podlagi priporočila prijatelja/učitelja/knjižničarja ...

4.2 Cilji

- Ugotoviti, ali so tuji avtorji res bolj brani kot domači avtorji.
- Najti vzroke, ki iz knjige naredijo bralno uspešnico.
- Poiskati načine, kako povečati branost domačih avtorjev.

5. METODOLOGIJA DELA

Pri izdelavi raziskovalne naloge sem uporabila dve metodi raziskovanja.

Prva je bila *metoda spraševanja*, in sicer nestrukturiran ter strukturiran intervju. S slovenskim pisateljem Tonetom Partljičem sem se pogovarjala o knjigi pri nas ter po svetu, pri tem pa izvedela marsikaj zanimivega in drugačnega od drugih mnenj. Vprašanj nisem imela pripravljenih, imela pa sem idejo, o čem bo pogovor tekkel ter v katero smer ga bom vodila. Opravila sem tudi več strukturiranih intervjujev s slovenskimi knjižničarji, avtorji ter založniki. Vprašanja za vsakega med njimi sem nekoliko prilagodila. Nato sem jim vprašanja poslala po e-pošti, saj so si tako lahko vzeli čas za odgovor; pa tudi časovno je bilo lažje.

Druga metoda raziskovanja, ki sem jo uporabila, je bila *anketa*. Njen namen je bil izvedeti mnenja srednješolcev o branosti tujih ter domačih avtorjev, katere raje izbirajo sami ter kaj vpliva na njihovo odločitev, ko se za branje ali nakup neke knjige odločajo. Anketo sem

oblikovala s pomočjo spletne strani www.lka.si. Anketo sem poslala na različne srednje šole v Mariboru, saj so moja ciljna skupina raziskovanja bili dijaki mariborskih srednjih šol. Anketa je bila nekoliko daljša, saj je bila najpomembnejši del raziskovalne naloge. Vsebovala je 53 vprašanj, ki so bila tako zaprtega kot odprtega tipa, dodala sem tudi nekaj kombiniranih vprašanj.

6. PREDSTAVITEV VZORCA KNJIG

Da bi lahko raziskovala, sem najprej potrebovala vzorec knjig. Po pogovoru z mentorjem sem se odločila, da je primerna številka 10 tujih ter 10 domačih avtorjev. Vzorec sem skrbno izbrala. Pazila sem, da se avtorji ne ponavljajo, da so knjige namenjene mladini ter da so glavni junaki stari med 14 in 19 let. Med tujimi avtorji nisem izbirala svetovnih uspešnic s filmskimi verzijami, kot so Harry Potter, Igre prestolov, Igre lakote, Gospodar prstanov ... Zdelo se mi je, da moram izbrati knjige manj znanih tujih avtorjev, torej tistih z manj knjižnih "hitov", saj tudi med slovenskimi avtorji ne najdemo svetovno znanih uspešnic, kar naredi vzorec bolj enakovreden. Prav tako sem pri tujih avtorjih uporabila originale, da se ne bi izgubila umetniška vloga jezika in celovita vsebina zgodbe. Nasploh sem bila pozorna, da izražajo izbrani romani estetsko vrednost in sporočilo. Večina izmed njih so mladinski problemski romani, le eden izmed njih je izrazito fantazijski (Bloodlines – Krvne vezi). Potrudila sem se, da teme posegajo na različna področja življenja ter da so tuje in domače zgodbe med seboj primerljive. Pomembno je bilo tudi to, da vzorec zadovolji bralne želje fantov in deklet.

Vzorec

Slovenski avtorji:

1. Nejka Omahen: Temno sonce
slepota
2. Irena Velikonja: Lestev do neba
razpad družine
3. Desa Muck: Nebo v očesu lipicanca
ljubezen do živali, odraščanje, pobeg od doma, spori s starši

4. Ivan Sivec: Zadnji mega žur
droge, samomor
5. Danila Žorž: Čarni Angel
revščina, nasilje
6. Neli Kodrič Filipič: Kaj ima ljubezen s tem
izguba nedolžnosti, homoseksualnost
7. Igor Karlovšek: Gimnazijec
prevzgojni dom, nasilje
8. Cvetka Sokolov: Kar ne ubije
posilstvo
9. Ivo Zorman: V sedemnajstem
nosečnost
10. Janja Vidmar: Debeluška
Anoreksija

Tuji avtorji:

1. Zoe Sugg: Girl Online (Spletna punca)
odraščanje, spletne identitete
2. Nicholas Sparks: A walk to remember (ni prevoda; film preveden kot Spomin v srcu, po nekaterih podatkih Sprehod)
smrt, bolezen, odraščanje
3. John Green: Looking for Alaska (Kdo si, Aljaska?)
droge, samomor
4. David Belbin: Love Lessons (Šola ljubezni)
prepovedano razmerje
5. Beth Goobie: Before Wings (Ranjena krila)
bolezen, ljubezen
6. Anna Todd: After (Prvič)
zabave, droge, nasilje
7. Scott Westerfeld: So Yesterday (Lovci na kul)
kako izstopati in se hkrati prilagajati

8. Jay Asher: Thirteen Reasons Why (13 razlogov)

samomor

9. Richelle Mead: Bloodlines (Krvne vezi)

prepovedano razmerje, nerazumevanje družine

10. Meg Rosoff: How I Live Now (Tako živim zdaj)

vojna, incest

7. KRATKA VSEBINA KNJIG

7.1 Kar ne ubije

Klemen na zabavi nenaklepno posili dekle, s katero se kasneje spoprijateljita. Zgodba bralcu sporoča, kaj vse bi se lahko zgodilo v podobni situaciji, ko ne bi znali zbrati poguma in se o dejanju pogovoriti.

7.2 A walk to remember

Landon se nepričakovano zaljubi v dekle, ki umira za levkemijo. Preden pa se dokončno poslovita, stori vse, da bi ji izpolnil še zadnje želje, ter se trudi biti boljši človek.

7.3 Girl online

Penny na počitnicah v Ameriki spozna slavnega pevca, ki ji svojo slavo prikriva. Tako se zapleteta v kup laži in nesporazumov, saj Penny o svojih težavah piše tudi na blogu.

7.4 Bloodlines

Je znanstvenofantastični roman, ki govori o prepovedani ljubezni med vampirji ter ljudmi. Dotakne pa se tudi motiva spora s starši ter nerazumevanja družine, kadar se glavne vrednote družinskih članov razlikujejo.

7.5 V sedemnajstem

Špela v tretjem letniku gimnazije zanosi s fantom, ki odgovornosti ne zna sprejeti. V stiski se odloči za splav, a pride do zapletov in Špela pristane v bolnišnici. Izkušnja ji pomaga popraviti odnose s starši pa tudi z nekaterimi profesorji v šoli.

7.6 Debeluška

Urša se trudi biti manekenka, da bi osrečila svojo mamo. Da bi zadovoljila modne standarde, začne s stradanjem, ki se razvije v anoreksijo ter bulimijo. Zgodba se konča, ko od Urše ostane praktično le še lupina, ki se še komaj oklepa življenja.

7.7 How I live now

Daisy odide v Anglijo, da bi živela s svojimi sorodniki, medtem pa izbruhne vojna, ki loči družino. Čez nekaj let so znova skupaj, a vojna je Edmondu, bratrancu, s katerim se Daisy zaplete v prepovedan odnos ter incest, pustila hude čustvene brazgotine. Da bi Daisy in Edmond lahko bila skupaj in srečna, se mora Edmond znova naučiti živeti.

7.8 So yesterday

Hunter Braque se profesionalno ukvarja z odkrivanjem stvari, ki bodo postale "in". Pri delu spozna punco, s pomočjo katere začne odkrivati nepravilnosti sistema ter kako "kul" vpliva na najstnike, ki se trudijo vključiti v obsojajočo družbo.

7.9 Thirteen reasons why

Hana je naredila samomor, za seboj pa pustila le škatlo kaset s 13 zgodbami osebami, ki so jo prizadele ter vplivale na njeno odločitev. Med njimi je tudi Clay, ki se na kasetah znajde iz drugačnega razloga ter skozi Hanino zgodbo spoznava napake, ki jih je storil, ker ni zbral poguma. Na koncu izkoristi drugo priložnost s punco, ki bi lahko končala kot Hana.

7.10 Lestev do neba

Zgodba nam pripoveduje o dveh straneh življenja. Luka ima neodgovorne starše, ki ne znajo poskrbeti za sina, ki tako pade v slabo družbo ter doživlja neuspeh v šoli. Pia je pridna dijakinja, katere mama je duševno bolna, oče pa se z njeno boleznijo ne more sprijazniti. Zgodba se srečno konča, saj Pia in Luka v drug drugem najdeta ljubezen ter si pomagata urediti življenje.

7.11 Zadnji mega žur

Matej se spoprijatelji s Svenom, vendar ne ve, da je Sven član skupine, ki ljudi nagovarja k samomoru. Zaradi težav z matematiko začne jemati bele tabletko, ko pa doživi več zaporednih neuspehov, stori usodno dejanje ter se vrže s strehe Cankarjevega doma.

7.12 Kaj ima ljubezen s tem

Lusi na vsak način želi do 16. leta izgubiti nedolžnost, pripravljena se je celo prodati tujcu. Pri tem ji pomaga prijatelj Rok, ki pravi, da je gej. Zgodba se konča, ko si priznata ljubezen ter Lusi končno izgubi nedolžnost, na srečo zaradi ljubezni in ne želje po doseganju povprečja.

7.13 Before wings

Adrien je doživela možgansko anevrizmo. Da bi se nekoliko sprostila, jo starši pošljejo k teti, da bi ji pomagala pri vodenju poletnega tabora. Adrien pa vidi duhove petih deklet, ki so umrle na jezeru v taboru, ter ima občutek, da ji želijo nekaj sporočiti.

7.14 Gimnazijec

Peter je obsojen na prevzgojni dom zaradi povzročitve smrti iz malomarnosti. Tam se sooča z nasilnimi sovrstniki, ki so precej bolj problematični in v še večje težave spravljajo tudi njega. Problematičen je tudi Petrov odnos z mamo.

7.15 Temno sonce

Sedemnajstletna Adelina v hudi prometni nesreči izgubi vid. Starša jo pošljeta k teti in stricu, ki živita na podeželju. Adelina se mora privaditi novemu okolju ter življenju v temi, kar je za zabave vajeno najstnico huda preizkušnja.

7.16 Nebo v očesu lipicanca

Zgodba govori o treh najstnikih. Almira se ne razume s sovrstniki ter se ne zna vključiti v okolje Lipice. Medea je zaljubljena v konje, vendar ji mama ne pusti sprejemati lastnih odločitev. Aljaž je konjar, zaposlen v Lipici, ki po prepiru z očetom odide v Ljubljano. Vse zgodbe se prepletajo.

7.17 After

Tessa je vzorno dekle, z odličnimi ocenami ter popolnim fantom. Na univerzi pa spozna svoje čisto nasprotje, problematičnega fanta, ki ji pokaže svet zabave, alkohola pa tudi nasilja.

7.18 Looking for Alaska

Miles se vpiše na šolo z internatom, kjer spozna Alasko popolnoma "odštekano" ter drzno dekle. Alaska pa doživi hudo prometno nesrečo, v kateri izgubi življenje. Miles se preostanek knjige sooča z njeno smrtjo ter poskuša ugotoviti, ali je njena smrt res bila le nesreča.

7.19 Love lessons

Rachel je dijakinja, ki se zaljubi v svojega profesorja matematike. Nekaj časa prepovedano razmerje na skrivaj vzdržujeta, dokler se profesor ne zave, kako je ta odnos nevaren za njuno prihodnost.

7.20 Čarni angel

Zala živi v skromni hiški na podeželju, skupaj z gluho babico ter nasilnim očetom. S sošolci nima dobrih odnosov. Skozi zgodbo se Zala spopada s prvo ljubeznijo, spolnostjo ter čaranjem s kristali, ki ga preizkušata s prijateljico.

8. ANKETA

8.1 Predstavitev ankete

Za pomoč pri raziskovalni nalogi sem opravila anketo med mariborskimi srednješolci. Uporabila sem vprašanja izbire – odločali so se med dvema knjigama – tujo in domačo. Vsako izbiro je spremljalo vprašanje zakaj, da bi ugotovila, kaj vpliva na njihovo odločitev pri izbiri: je to naslov, naslovnica, citati, že samo ime avtorja ...? Pri vsakem dejavniku izbire sem ponudila tri različne primere, da sem prišla do bolj zanesljivih rezultatov. Vsaka kombinacija parov v posameznih primerih je povsem naključna. Z anketo sem želela ugotoviti, kateri avtorji so v resnici bolj brani – tuji ali domači – in kaj je samo moje predvidevanje oz. predvidevanje celotne skupine mladostnikov, saj sem vprašanje o branosti avtorjev zastavila tudi njim. Želela sem tudi dokončno ugotoviti, kaj je tisto, kar nas pri knjigi pritegne ter naredi knjigo za uspešnico

Anketa je v prilogi 1, dostopna je bila en teden. V tem času sem prejela 297 odgovorov, kar je skoraj 2% populacije mariborskih dijakov.¹ Od tega je celotno anketo rešilo 148 dijakov, 149 dijakov pa jo je izpolnilo le delno.

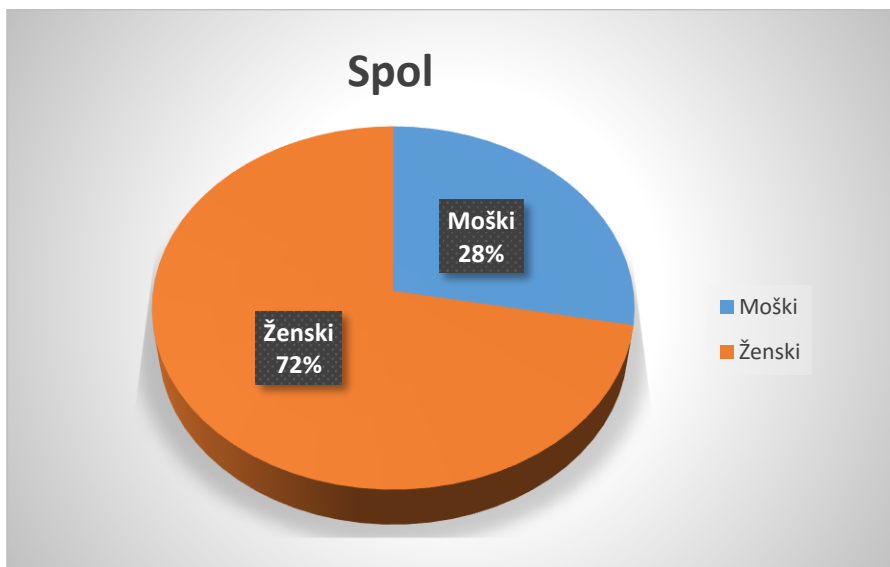
¹ V Mariboru je 15.878 dijakov.

Povzeto po spletnem viru (1. februar 2016, 17.39):
<http://www.maribor.si/podrocje.aspx?id=227>

8.2 Predstavitev in analiza rezultatov

V anketi je sodelovalo 297 dijakov, od tega 28% fantov ter 72% deklet.

Grafikon 1: Spol anketirancev (vir: lastna izdelava iz podatkov ankete)

21% vseh vprašanih dijakov obiskuje prvi letnik, 60% drugi letnik, 16% tretji letnik in 3% četrti letnik srednje šole.

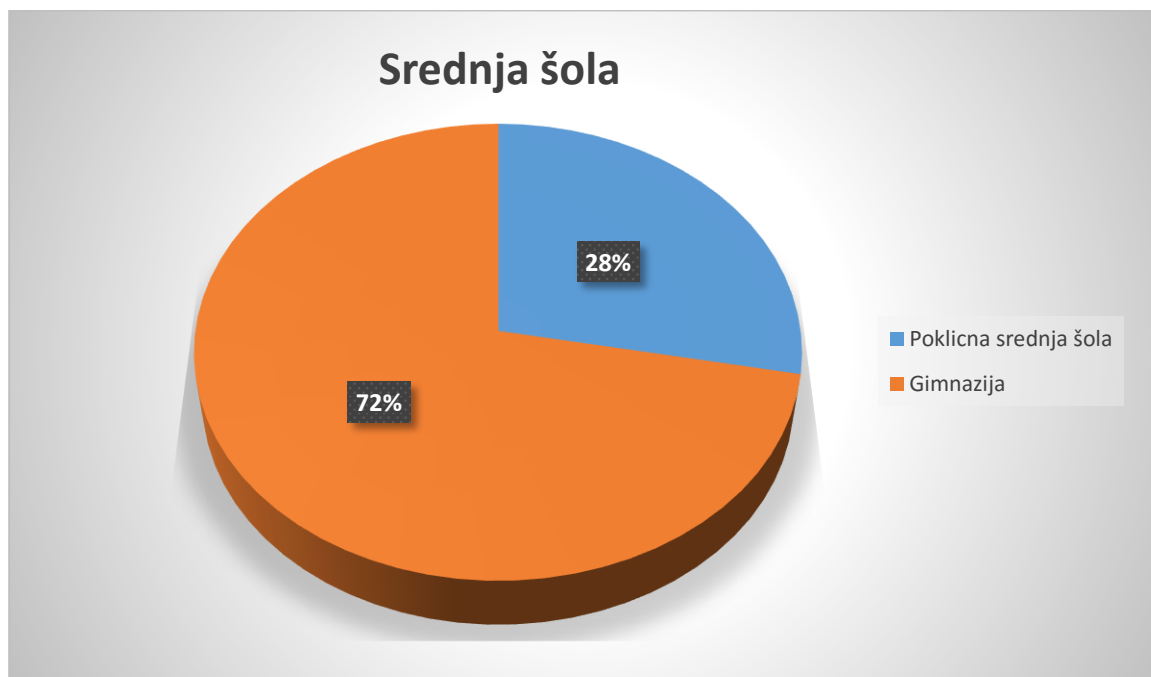
Grafikon 2: Letnik srednje šole anketirancev (vir: lastna izdelava iz podatkov ankete)

28% anketirancev predstavljajo dijaki srednjih poklicnih šol, 72% pa dijaki gimnazij.

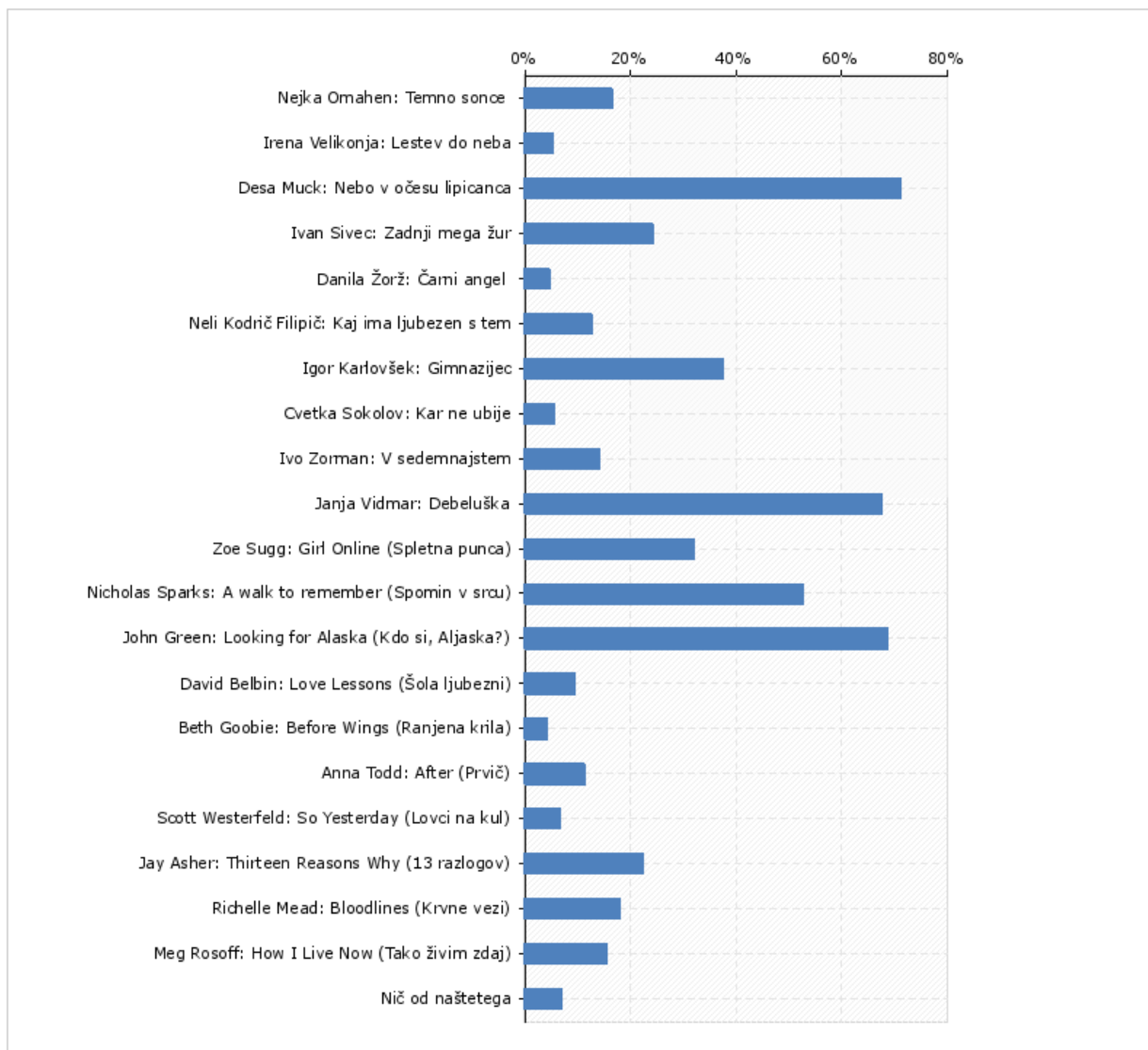
Grafikon 3: Srednja šola anketirancev (vir: lastna izdelava iz podatkov ankete)

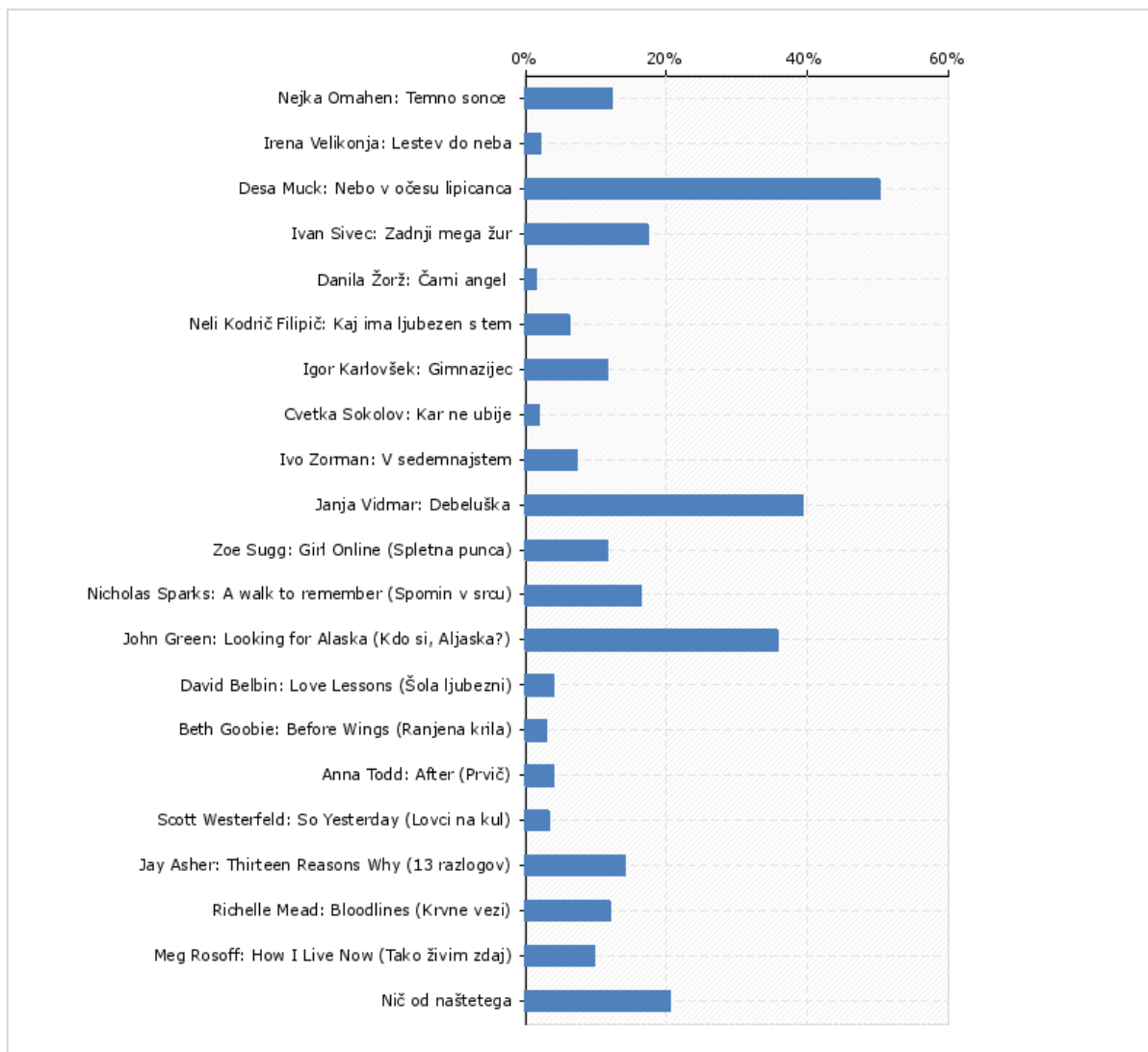
Knjige, ki jih srednješolci najbolj poznajo oz. jih je največ zanje že slišalo, so po naslednjem vrstnem redu bile: Nebo v očesu lipicanca (71%), Looking for Alaska (69%), Debeluška (68%), A walk to remember (53%) ter Gimnazijec (38%). 7% dijakov ni slišalo še za nobeno izmed naštetih knjig.

Knjige, ki so jih dejansko tudi prebrali, pa so si sledile takole: Nebo v očesu lipicanca (50%), Debeluška (39%), Looking for Alaska (36%), sledilo je nič od naštetega (21%) ter Zadnji mega žur (17%).

Grafikon 4: Poznavanje knjig (vir: avtomatska izdelava programa 1ka iz podatkov ankete)

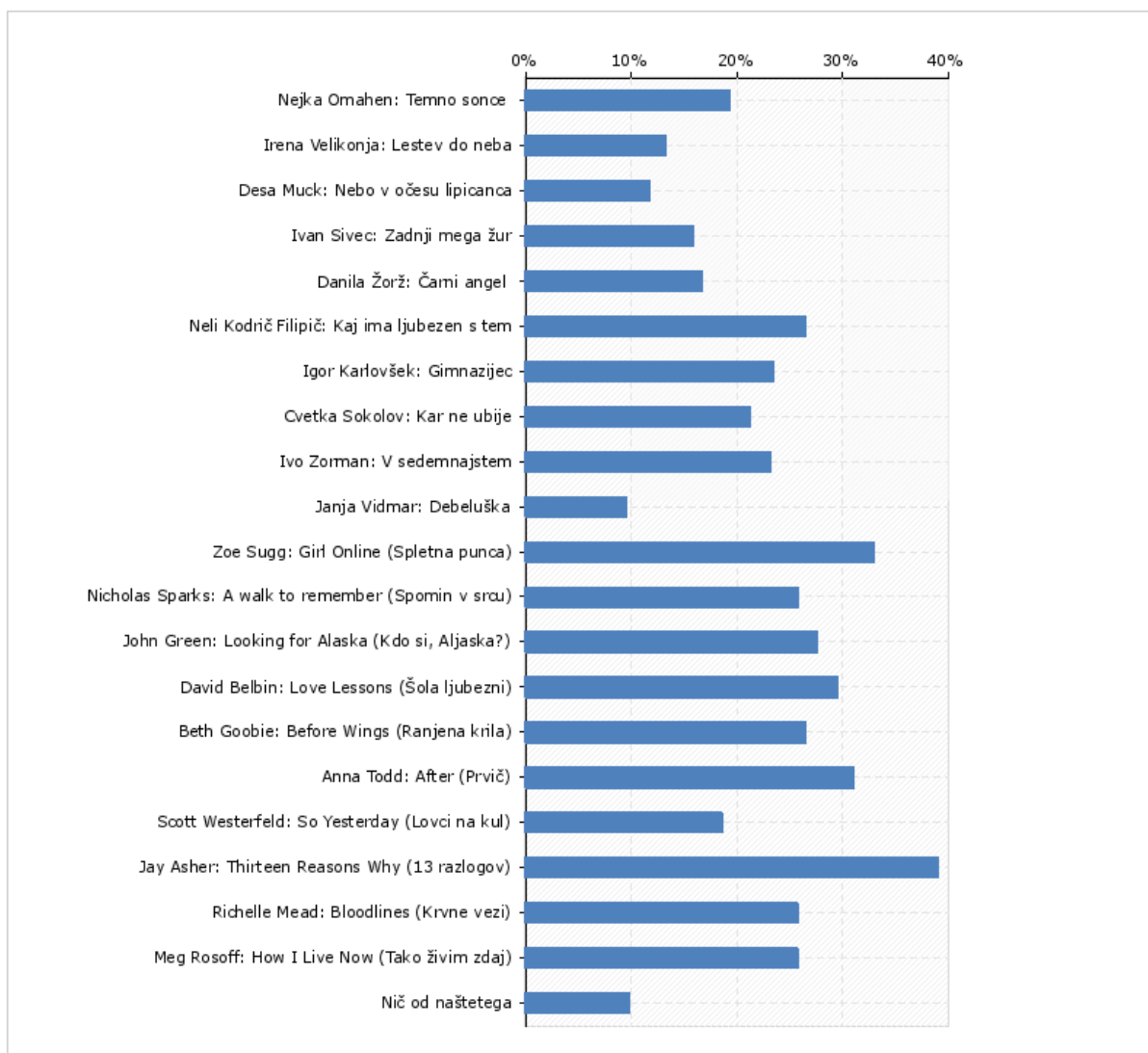

Grafikon 5: Branost knjig (vir: avtomatska izdelava programa 1ka iz podatkov ankete)

Na vprašanje, katere izmed naštetih knjig bi si želeli prebrati, sem največkrat dobila odgovore: Thirteen reasons why (39%), Girl Online (33%), After (31%), Love Lessons (30%) in Looking for Alaska (28%). 10% jih ne bi prebralo nič od naštetega.

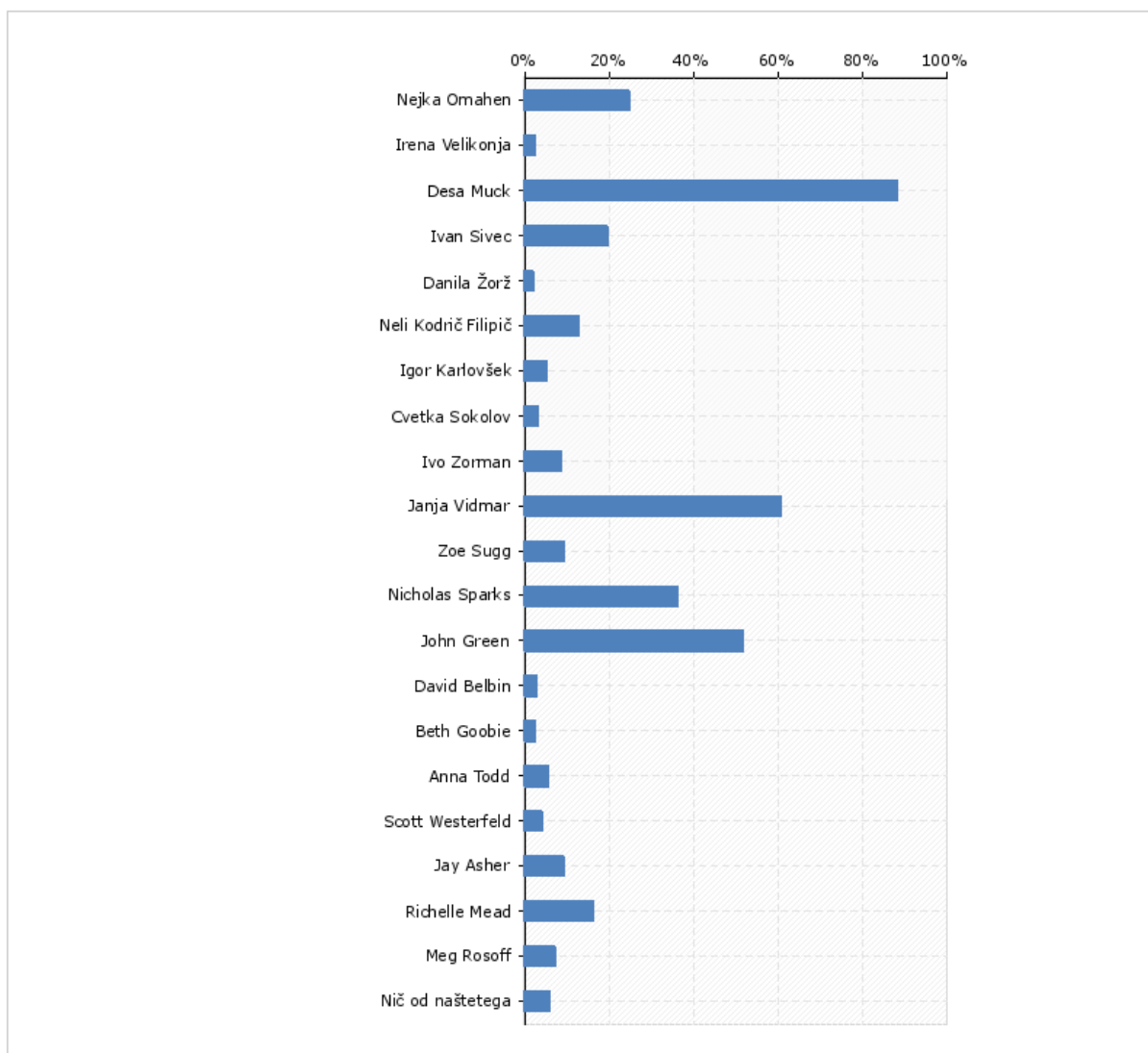
Grafikon 6: Zanimanje za knjige (vir: avtomatska izdelava programa Ika iz podatkov ankete)

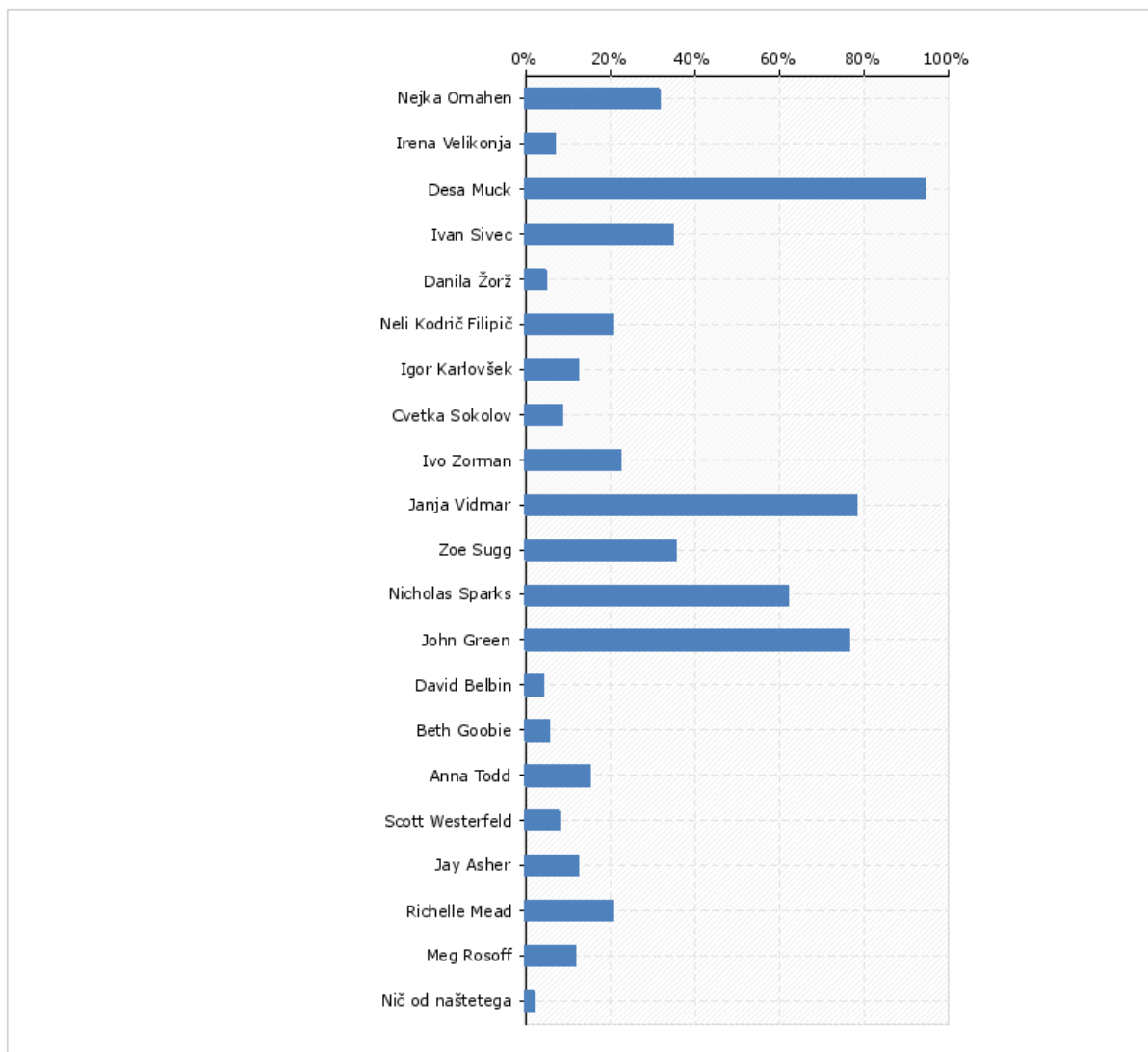
Ko sem dijake povprašala po avtorjih, so bili odstotki nekoliko višji. Najbolj poznani avtorji so Desa Muck (95%), Janja Vidmar (78%), John Green (77%), Nicholas Sparks (62%) ter Zoe Sugg (36%). Le 2% vprašanih je označilo, da ne pozna nobenega avtorja.

Pri najbolj branih avtorjih se odstotki spet nekoliko spustijo. Najbolj brana je Desa Muck (88%), sledijo pa ji Janja Vidmar (61%), John Green (52%), Nicholas Sparks (36%) in Nejka Omahen (25%). 6% dijakov še ni prebralo niti ene knjige izpod peresa zgoraj naštetih avtorjev.

Grafikon 7: Poznavanje avtorjev (vir: avtomatska izdelava programa Ika iz podatkov ankete)

Grafikon 8: Branost avtorjev (vir: avtomatska izdelava programa Ika iz podatkov ankete)

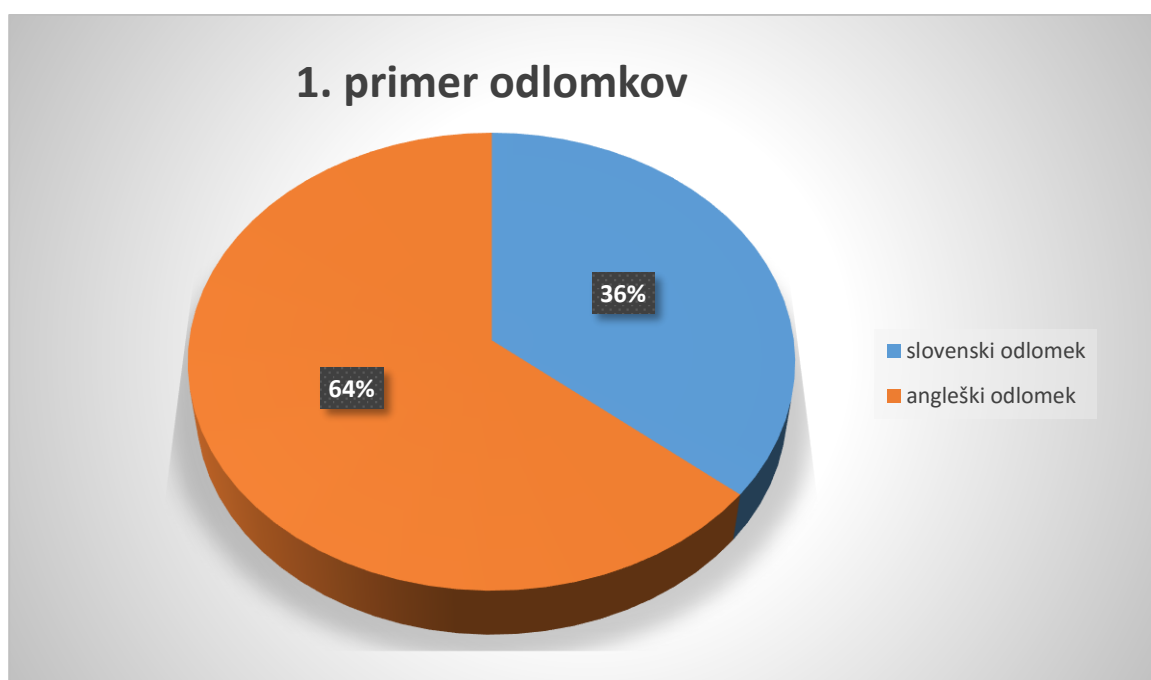

Nato sem sestavila vprašanja izbire. Za vsako vprašanje sem uporabila tri različne primere. Prvo izmed njih je bilo, kateri odlomek te bolj pritegne, pri čemer so izbirali med dvema odlomkoma, enim iz slovenske knjige ter enim iz angleške knjige, pri tem pa niso vedeli, iz katerih knjig iz vzorca sta odlomka vzeta (razen v primeru, če je na strani bilo napisano ime avtorja).

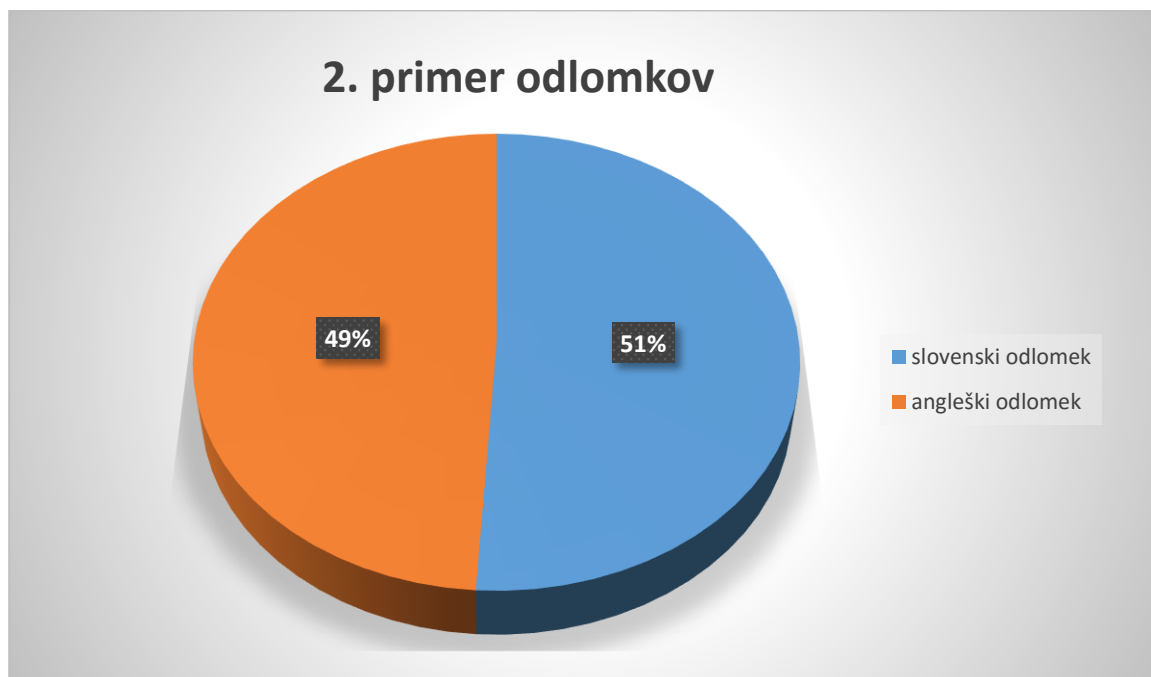
V prvem primeru so dijaki večinoma izbrali angleški odlomek, in sicer 64%. Enako se je ponovilo v tretjem primeru, le da je angleški odlomek izbralo 61% dijakov. Drugače je bilo le v drugem primeru, kjer je več dijakov izbralo slovenski odlomek, in sicer 51%. V splošnem je torej prevladoval angleški odlomek, čeprav se po odstotkih izbire nista tako močno razlikovala.

Na vprašanje, zakaj so se odločili za izbrani odlomek, so v vseh treh primerih najpogosteje odgovorili, da se jim zdi *(ne)zanimiva tema oz. vsebina* (ljubezenska, čustvena, življenjska, romantična, dramatična, skrivnostna ...). Sledil je odgovor, da *zaradi angleškega jezika*, slovenski jezik je le nekoliko zaostajal. Pogosti odgovori so bili tudi: *slog pisanja, ker mi je preprosto všeč in brez posebnega razloga*. Nekaj jih je izpostavilo tudi pomen in pa dolžino odlomka.

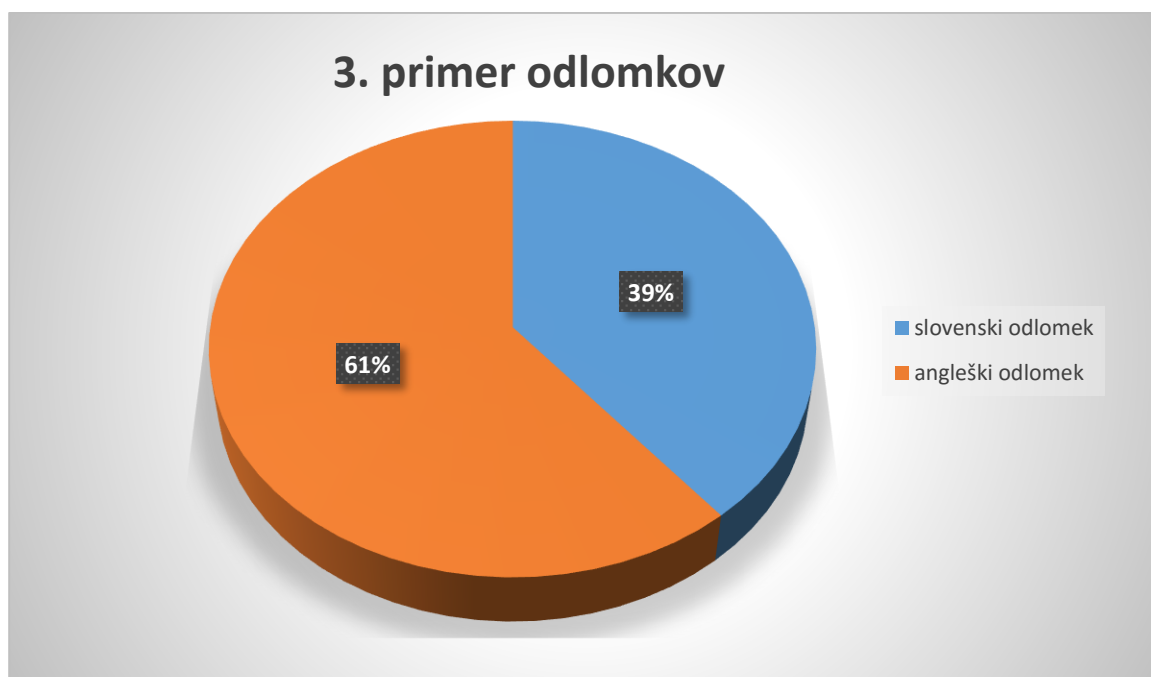
Grafikon 9: Primerjava odlomkov 1 (vir: lastna izdelava iz podatkov ankete)

Grafikon 10: Primerjava odlomkov 2 (vir: lastna izdelava iz podatkov ankete)

Grafikon 11: Primerjava odlomkov 3 (vir: lastna izdelava iz podatkov ankete)

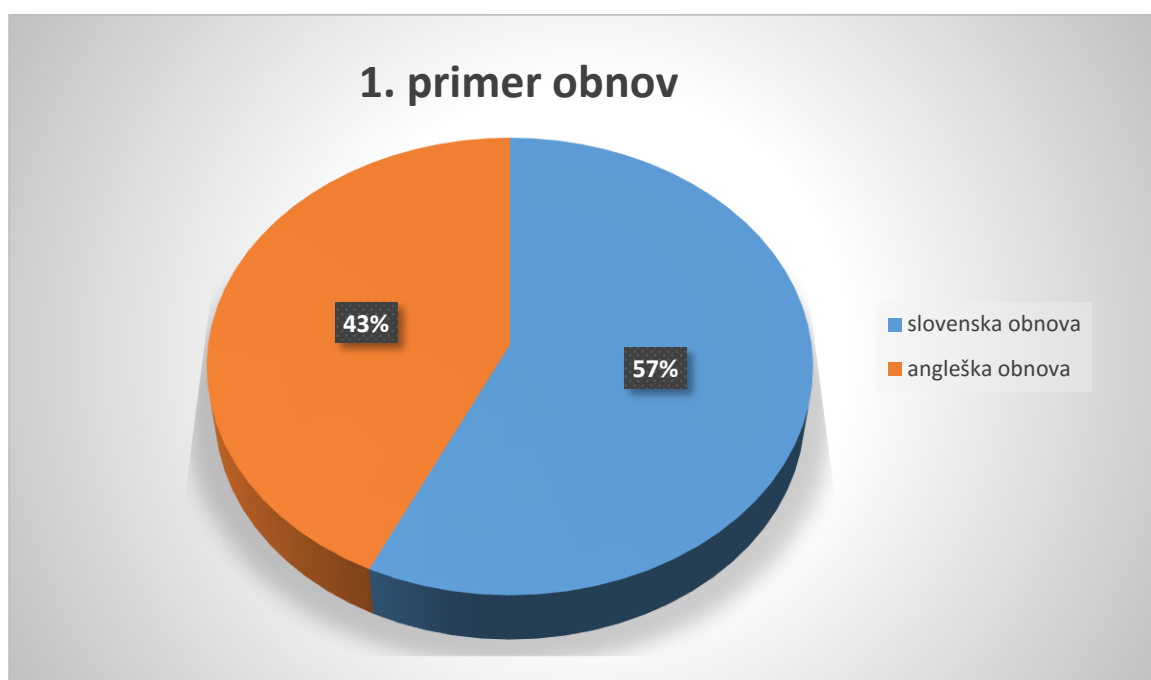
Nato so izbirali med dvema obnovama – eno angleške knjige in eno slovenske knjige, pri čemer sta bili obe obnovi napisani v slovenščini.

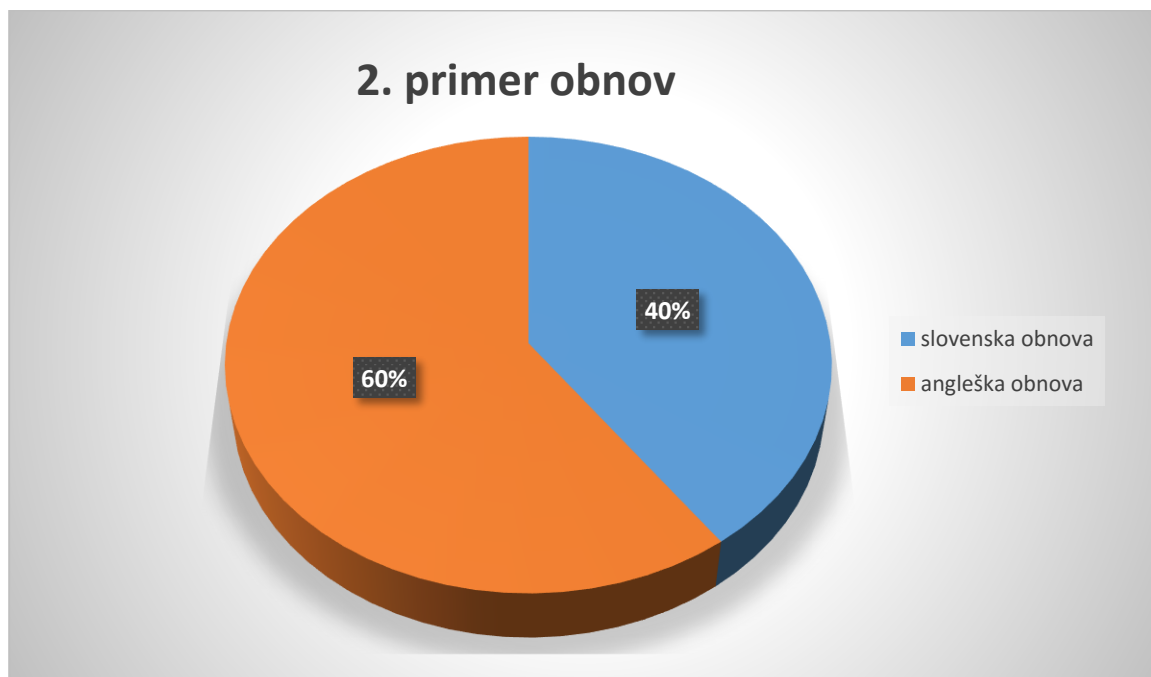
V prvem in tretjem primeru so dijaki večkrat izbrali obnovo slovenske knjige, in sicer obakrat 57%. V drugem primeru je s 60% prevladovala obnove angleške knjige. V splošnem je torej večkrat bila izbrana obnova slovenske knjige, čeprav so tudi tukaj bile angleške in slovenske knjige v odstotkih zelo blizu.

Najpogostejši odgovor na vprašanje, zakaj so se za izbrano obnovo odločili, je bil - *zaradi tematike oz. vsebine* (zanimiva, življenjska, pritegne, ne maram te tematike, ne zdi se mi realna...). V prvem primeru je temu odgovoru sledilo *zaradi sloga*, nato pa *ker mi je preprosto všeč*. V drugem in tretjem primeru sta ta dva odgovora zamenjala mesti. Večkrat se je pojavil tudi odgovor *ne vem*. V prvem primeru so dijaki izpostavili še pomen, v drugem in tretjem primeru pa všečnost ali nevhčnost imen ter to, da so se z obnovo lahko poistovetili.

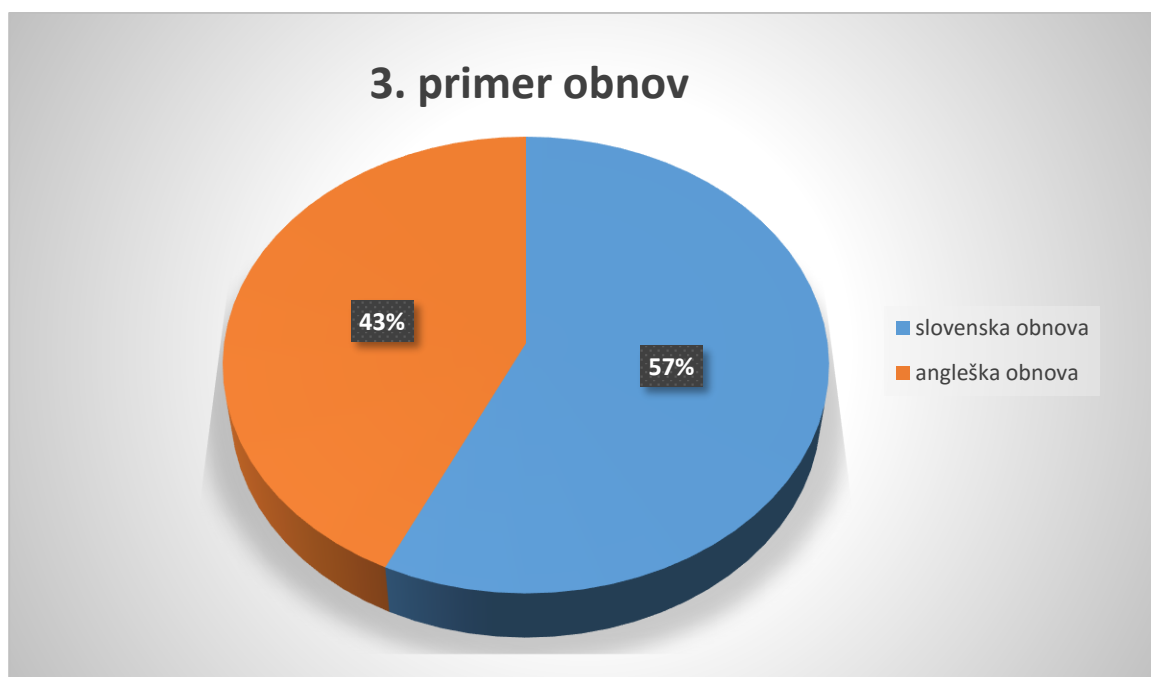
Grafikon 12: Primerjava obnov 1 (vir: lastna izdelava iz podatkov ankete)

Grafikon 13: Primerjava obnov 2 (vir: lastna izdelava iz podatkov ankete)

Grafikon 14: Primerjava obnov 3 (vir: lastna izdelava iz podatkov ankete)

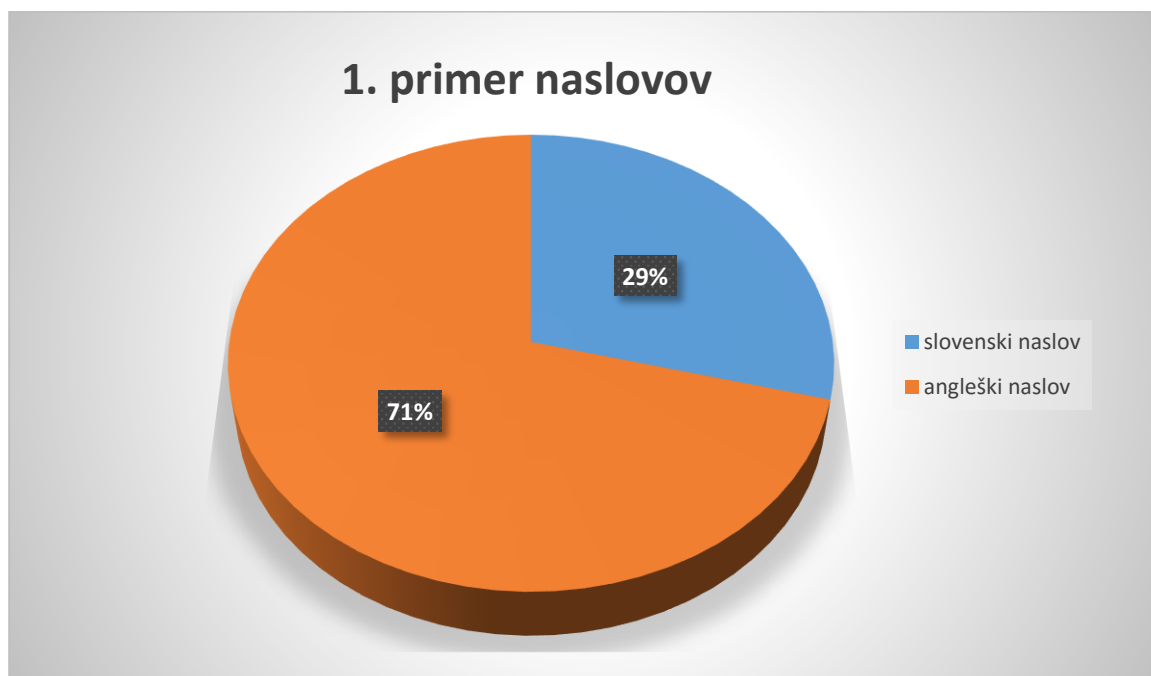

Sledilo je vprašanje o naslovih, kjer so izbirali med slovenskim ter angleškim naslovom, pri čemer je angleški naslov v oklepaju vseboval slovenski prevod (tak, kot je uraden slovenski prevod knjige).

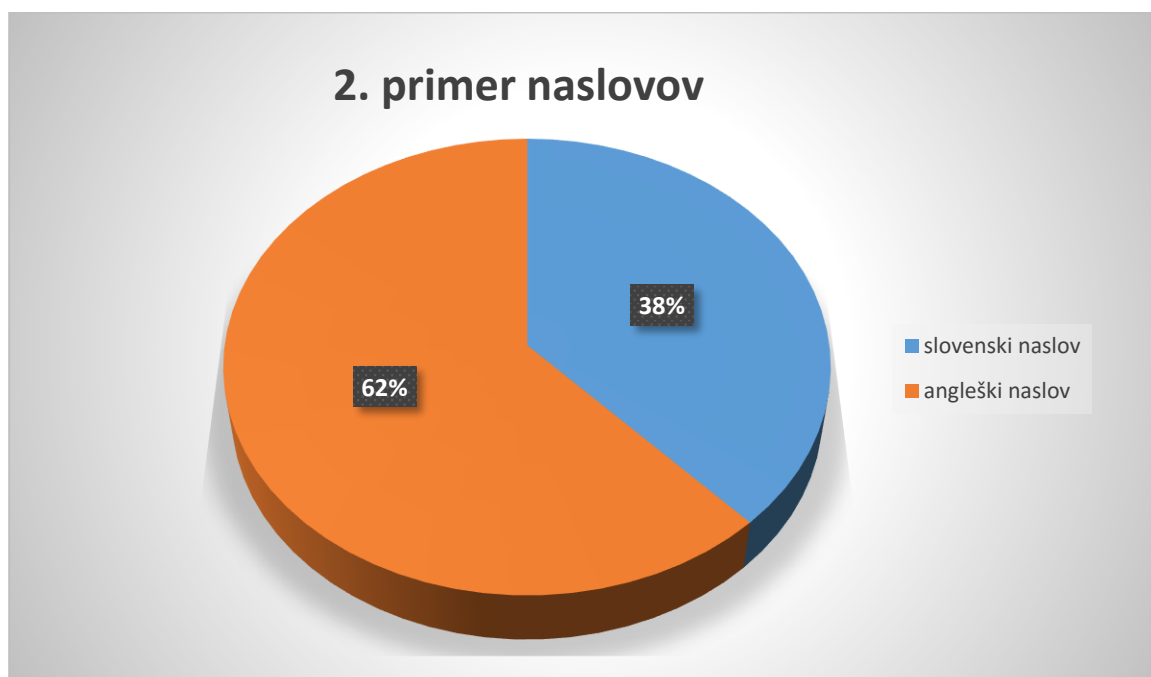
V prvem primeru je z 71% prevladal angleški naslov, prav tako z 62% v drugem primeru. V tretjem primeru je prevladoval slovenski naslov, in sicer z 51% glasov. V splošnem prevladuje angleški naslov. Tudi tukaj razlike niso prav velike, so pa nekoliko bolj opazne kot v prejšnjih dveh primerih.

Za naslov so se dijaki odločili, ker se jim je zdel zanimiv, jim je bil všeč, ker je zvenel skrivnostno ali preprosto. Sledil je odgovor - zaradi angleškega jezika. Odgovor zaradi slovenskega jezika je imel opazno manj glasov. Velikokrat se je pojavil tudi odgovor brez posebnega razloga. V prvem primeru je nekaj dijakov izpostavilo dolžino naslova, v drugem primeru naslov povezan s konji (to jim je bilo večinoma všeč) ter retorično vprašanje v naslovu (kar jih je zelo pritegnilo), pritegnila jih je tudi geografska asociacija v naslovu. V tretjem primeru jih je veliko odgovorilo, da jih je pritegnila beseda temno v naslovu (namigovanje na temačnost), nasprotje oz. neskladje besed v naslovu ter namigovanje na ljubezensko temo na podlagi naslova. Kar nekajkrat je bilo omenjeno tudi, da jih je zmotil slab slovenski prevod angleškega naslova.

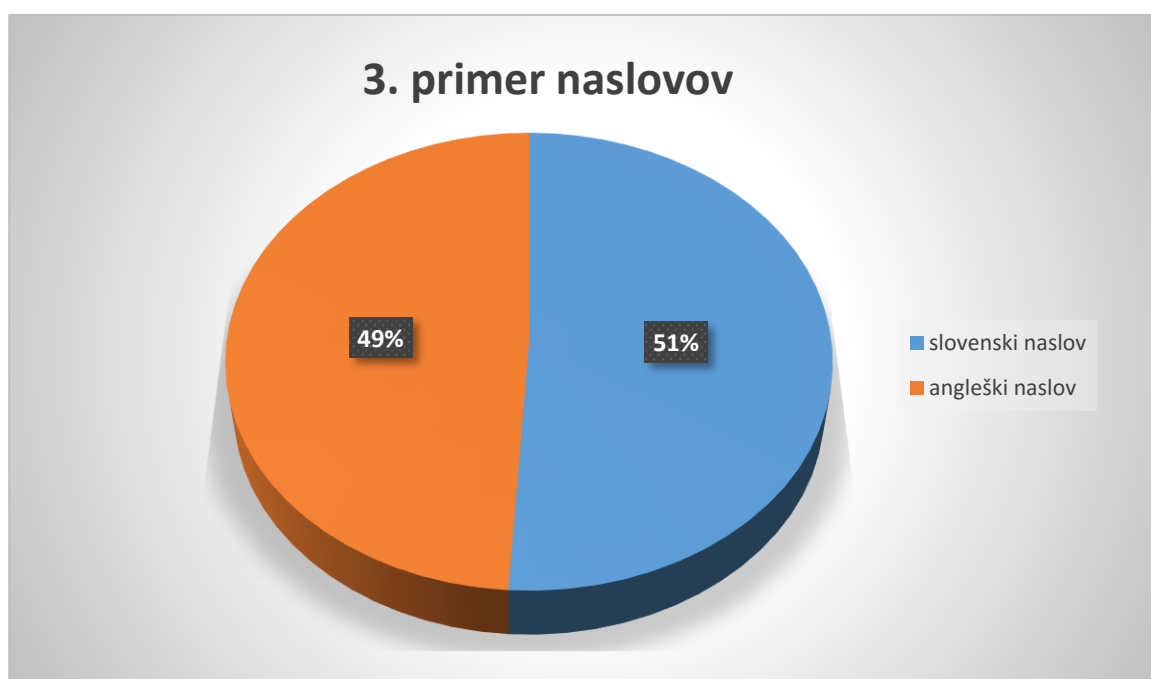
Grafikon 15: Primerjava naslovov 1 (vir: lastna izdelava iz podatkov ankete)

Grafikon 16: Primerjava naslovov 2 (vir: lastna izdelava iz podatkov ankete)

Grafikon 17: Primerjava naslovov 3 (vir: lastna izdelava iz podatkov ankete)

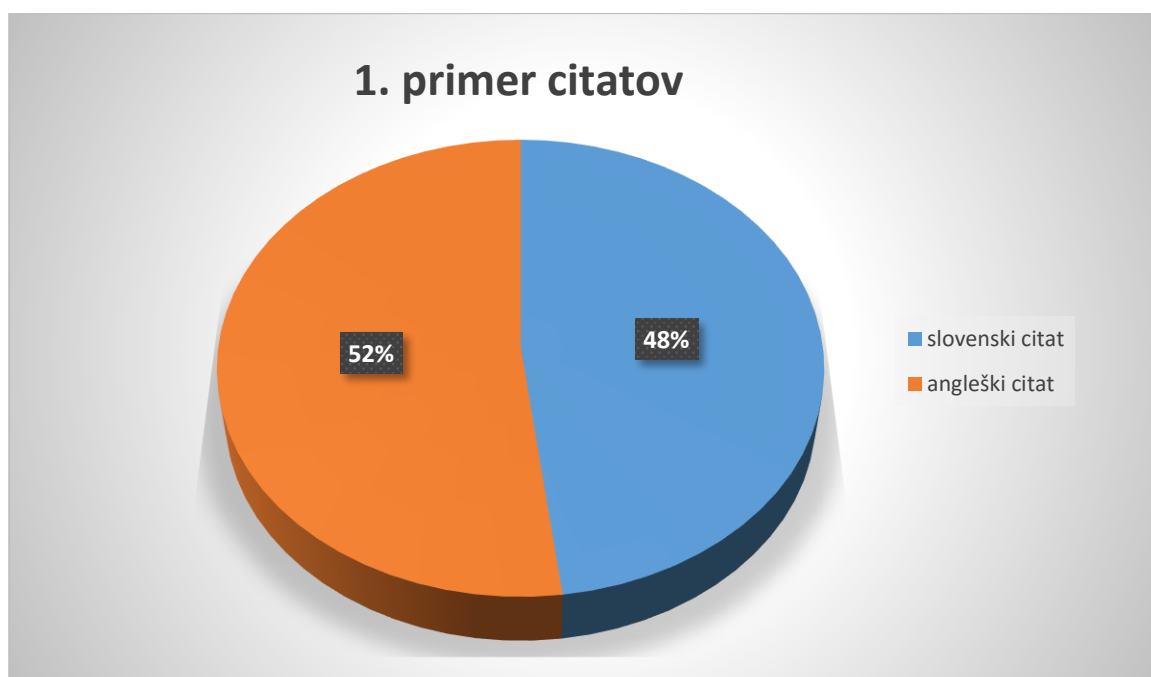

Nato sem primerjala citate. Izbirali so med parom angleškega ter slovenskega citata, ne da bi poznali knjigi, iz katerih sta vzeta.

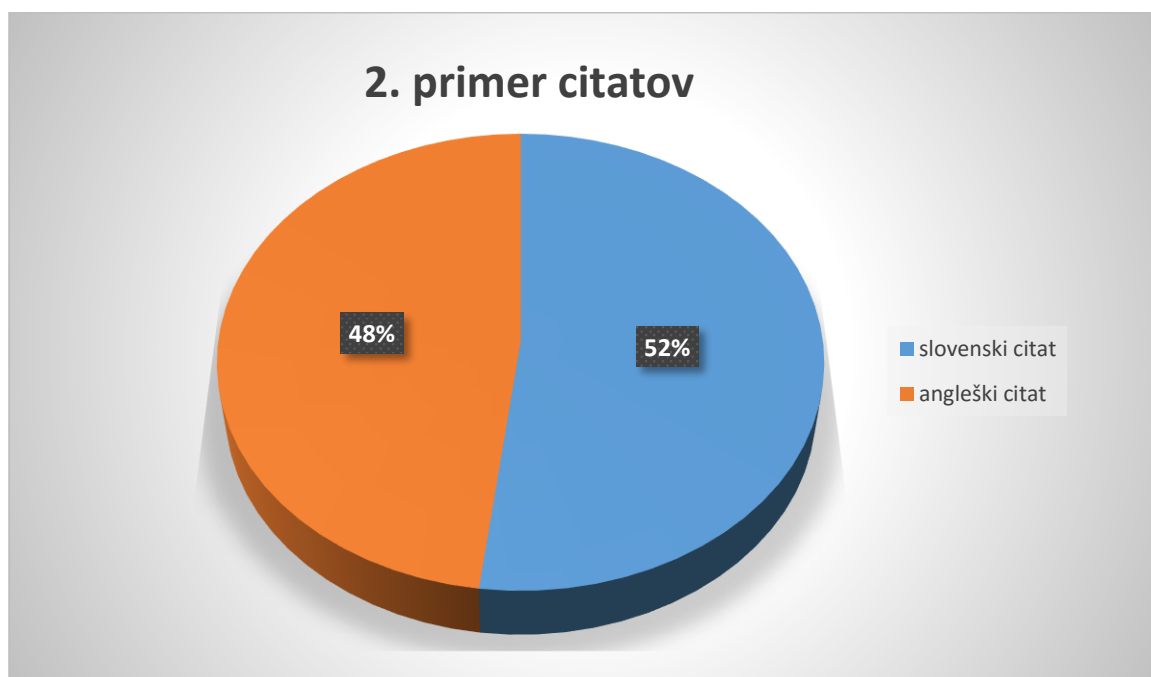
V prvem primeru je z 52% zmagal angleški citat, v drugem primeru pa z enakim odstotkom slovenski citat. V tretjem primeru je znova zmagal angleški citat, in sicer s 56%. Čeprav v splošnem prevladuje angleški citat, je v primerjavi med citati izmed vseh primerjav prihajalo do najmanjših razlik, ki so bile res minimalne.

Izbira je bila največkrat odvisna od teme citata oz. njegove zanimivosti (npr. ljubezenska vsebina citata, humornost, povezanost z resničnim življenjem, aktualne teme ...) ali pa ker jim je bil citat preprosto všeč. V prvem in tretjem primeru je sledil odgovor *zaradi pomena*, takoj zatem pa *angleški jezik*, temu pa še z izjemno majhnim zaostankom *slovenski jezik*. V drugem primeru sta pomen in angleški jezik zamenjala mesti. Velikokrat se je pojavil tudi odgovor *ne vem* in pa *zaradi sloga pisanja*. V prvem primeru so dijaki izpostavili tudi dolžino, v drugem življenjsko težo citata ter moč, da te pritegne h knjigi, v tretjem primeru pa so poudarjali humornost oz. optimističnost ter ljubezensko dogajanje v citatu.

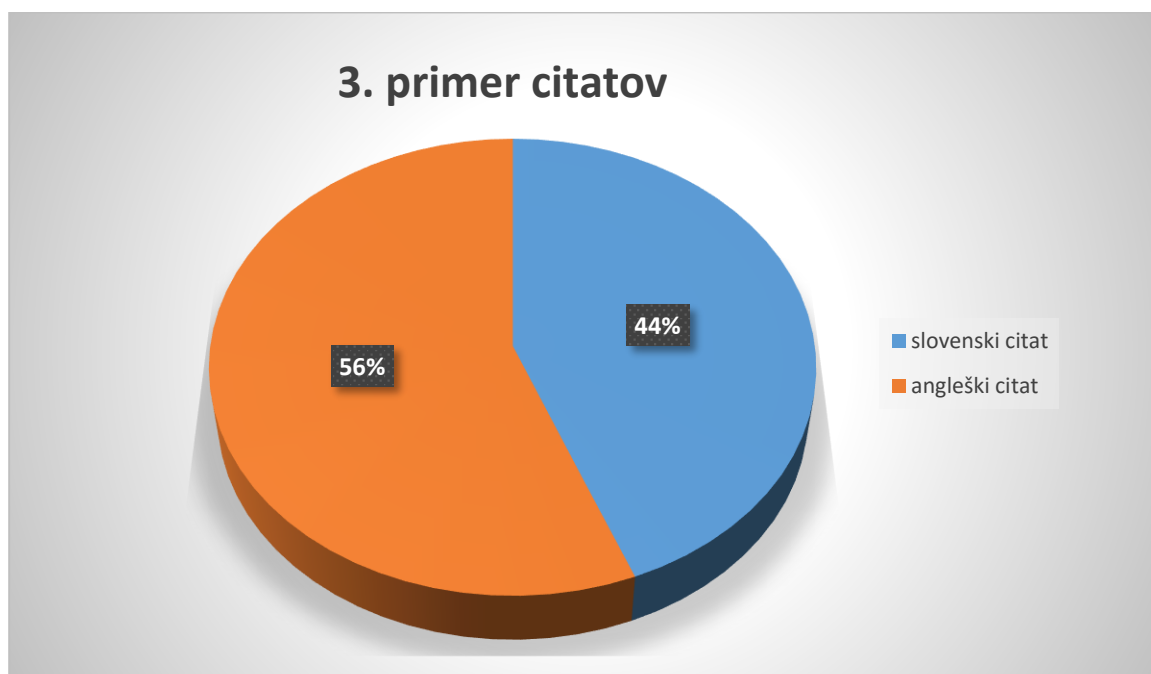
Grafikon 18: Primerjava citatov 1 (vir: lastna izdelava iz podatkov ankete)

Grafikon 19: Primerjava citatov 2 (vir: lastna izdelava iz podatkov ankete)

Grafikon 20: Primerjava citatov 3 (vir: lastna izdelava iz podatkov ankete)

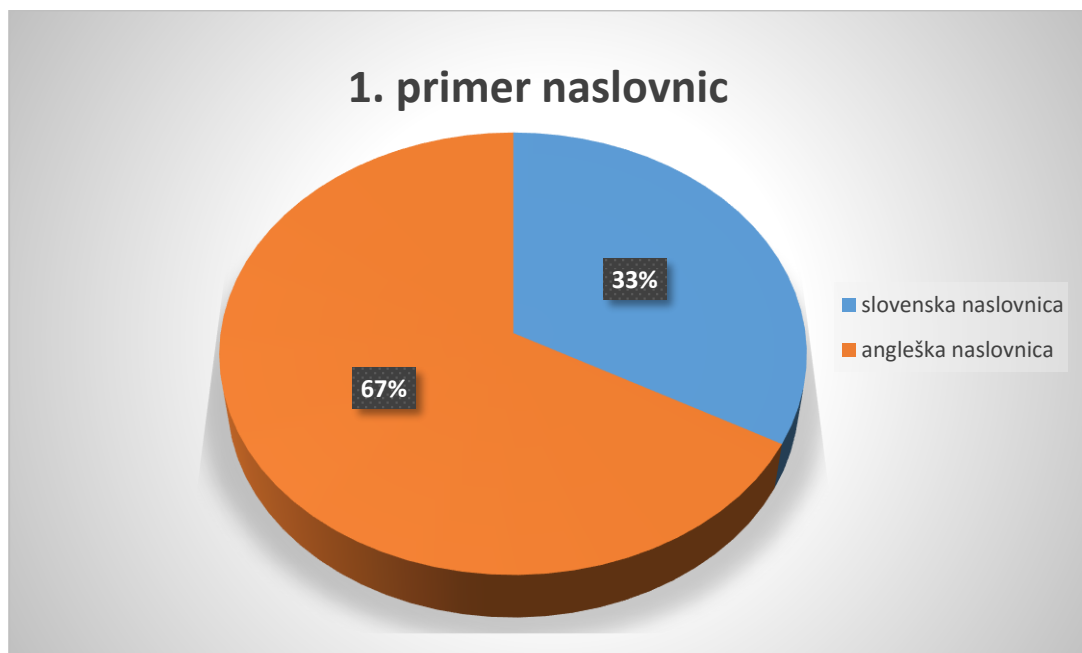

Pri primerjavi naslovnice so dijaki izbirali med angleško ter slovensko naslovnico. Pri tem se je videla prva platnica knjige, avtor, naslov ter posebni pripisi (kot npr. bestseller, avtor uspešnic, kot so ...).

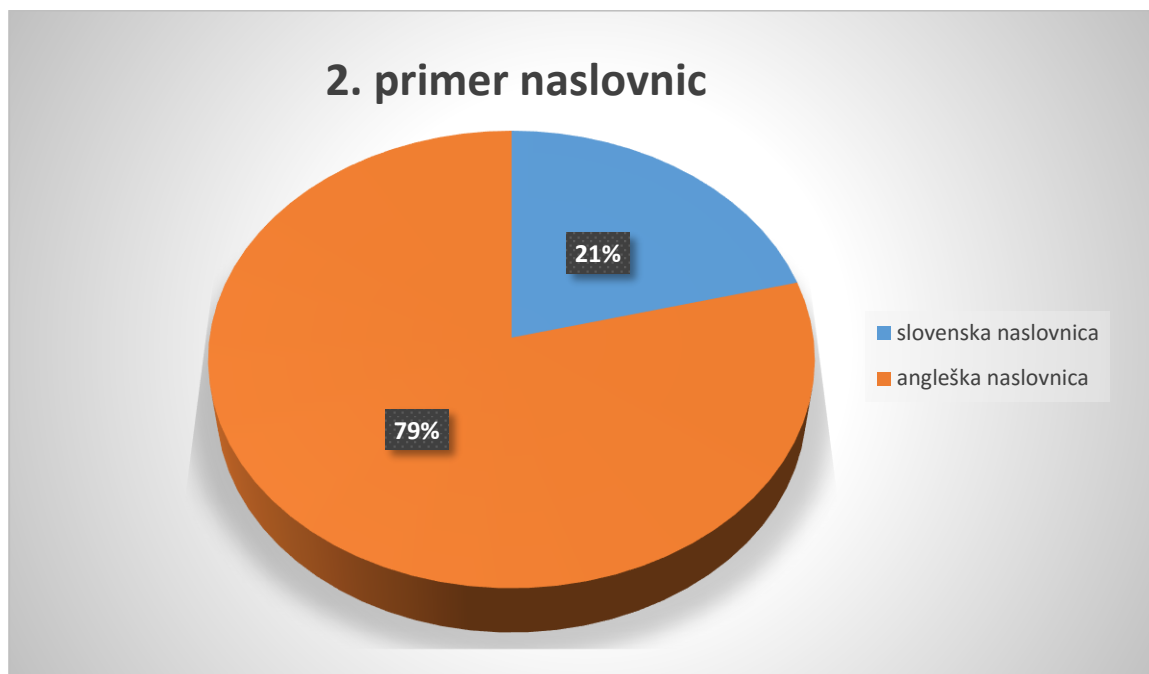
V vseh treh primerih so dijaki v večinskem delu izbrali angleško naslovnico, in sicer s 67%, 79% ter 54%. Tukaj brez dvoma lahko rečemo, da angleška naslovnica absolutno prevladuje, pa tudi odstotkovna razlika je **bolj opazna kot v prejšnjih primerih**.

Odgovor, ki se je največkrat pojavljal na vprašanje, zakaj takšna odločitev, je bil, da se jim *naslovnica zdi privlačna* (jih pritegne, zdi se jim zanimiva, "kičastost", izstopajoča, posebna, vseč jim je tema, na katero namiguje, jih prepriča, vzbudi jim radovednost, vseč so jim podobe, kombinacije ...). Pogost je tudi odgovor *ne vem, oblikovanje* (pisava, kontrasti, ostrost...) ter avtor ali naslov. V prvem primeru je zelo pogost (drugi najbolj pogost) tudi odgovor *zaradi barv* (so živahne, umirjene, bodejo v oči, zanimiva kombinacija, pomirjujoče, nasprotje – svetlo, temno ...), *moderen oz. zastarel videz naslovnice* ter *skrivnostnost*. V drugem primeru so prav tako poudarili skrivnostnost, otročji videz naslovnice (*izgleda narisano, podobno je slikanici*), vseč jim je bil obraz na naslovnici in pa povezanost med naslovnico in naslovom. V tretjem primeru so bila mnenja precej razdeljena, nekaterim je bila vseč narava in par, drugim mesto, nekateri so poudarjali umirjenost in preprostost, spet drugi živahnost in polnost. Nekatero je zelo pritegnilo večje število manjših slikic, naslovnica pa se jim je zdela zanimiva ideja.

Grafikon 21: Primerjava naslovníc 1 (vir: lastna izdelava iz podatkov ankete)

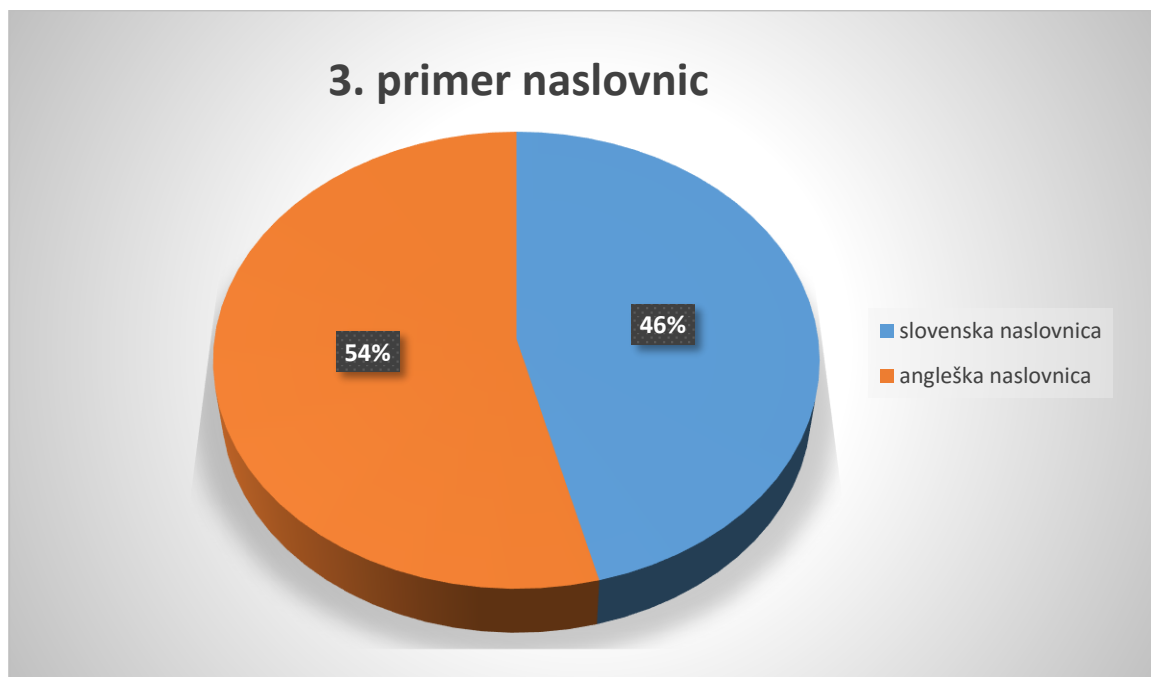

Grafikon 22: Primerjava naslovníc 2 (vir: lastna izdelava iz podatkov ankete)

Grafikon 23: Primerjava naslovnic 3 (vir: lastna izdelava iz podatkov ankete)

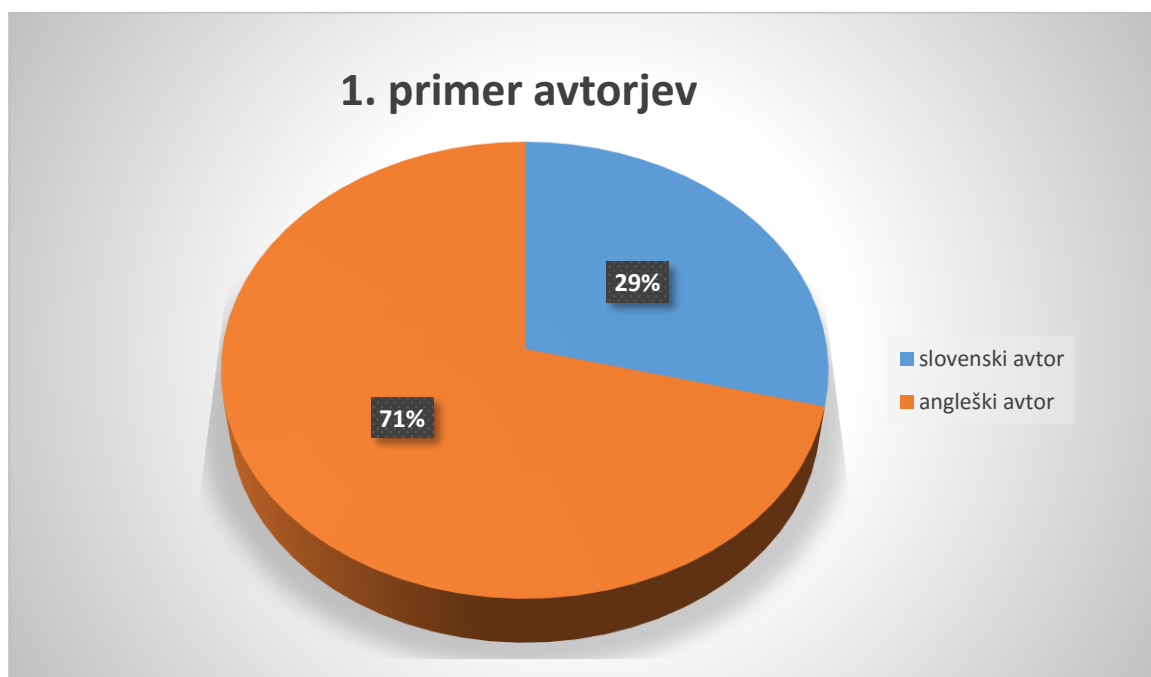

Pri primerjanju avtorjev so videli le eno slovensko ime avtorja ter eno angleško ime avtorja.

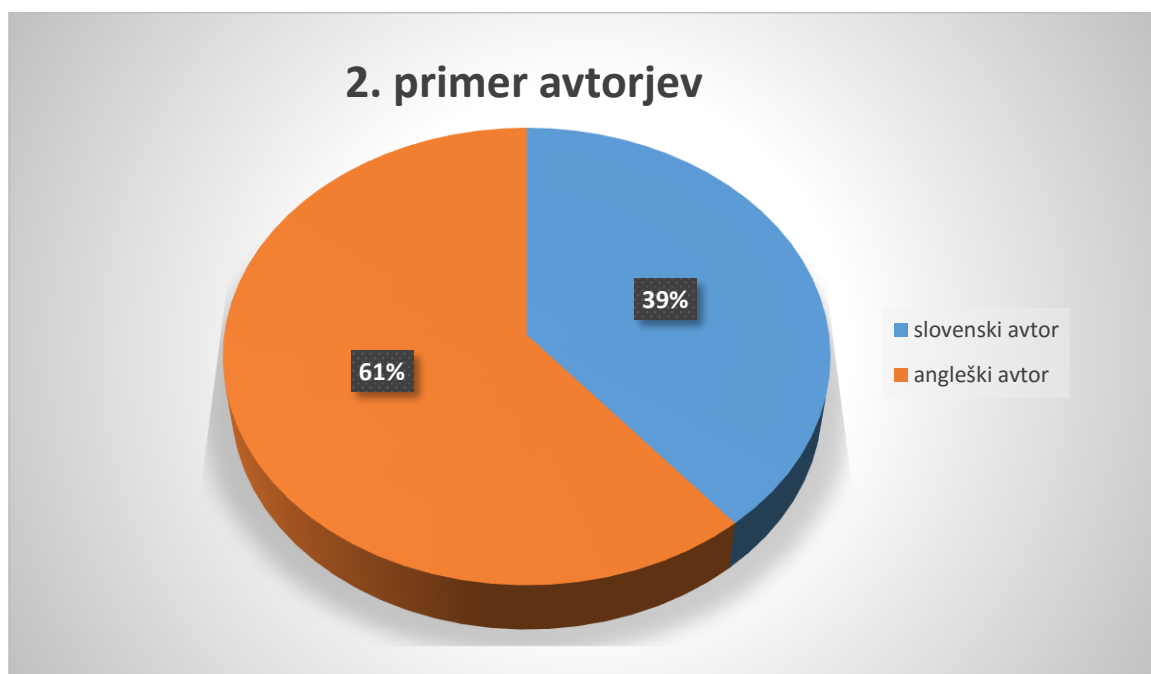
Z 71%, 61% ter 70% so v vseh treh primerih več glasov prejeli angleški avtorji. Razlike so tudi tukaj **precej bolj vidne**.

V prvem primeru je najpogostejši odgovor, ker je angleški avtor (*rada berem angleško, zdi se mi, da boljše pišejo*). Sledil je *videz oz. zven imena, ne vem* in pa *ker je slovenski avtor* (tudi slovenski avtorji znajo pisati super knjige). Omenili so tudi, da so se za avtorja odločili, ker so ga že poznali, zaradi spola ali pa zaradi dolžine imena in priimka avtorja. V drugem primeru je daleč najpogostejši odgovor bil, *ker sem avtorja že poznal/a* (zdi se mi odličan, njegove knjige so znane). Sledil je odgovor, *ker je avtor angleški*, temu pa *videz oz. zven imena* in *ker je avtor slovenski*. V tretjem primeru se jih je največ odločilo na podlagi videza oz. zvena imena, tako nato je sledil odgovor, *ker je avtor angleški*, temu pa *ne vem*, *ker avtorja poznam*, *ker je avtor slovenski*, na koncu pa še dolžina avtorjevega imena in priimka (ali ima več imen, priimkov).

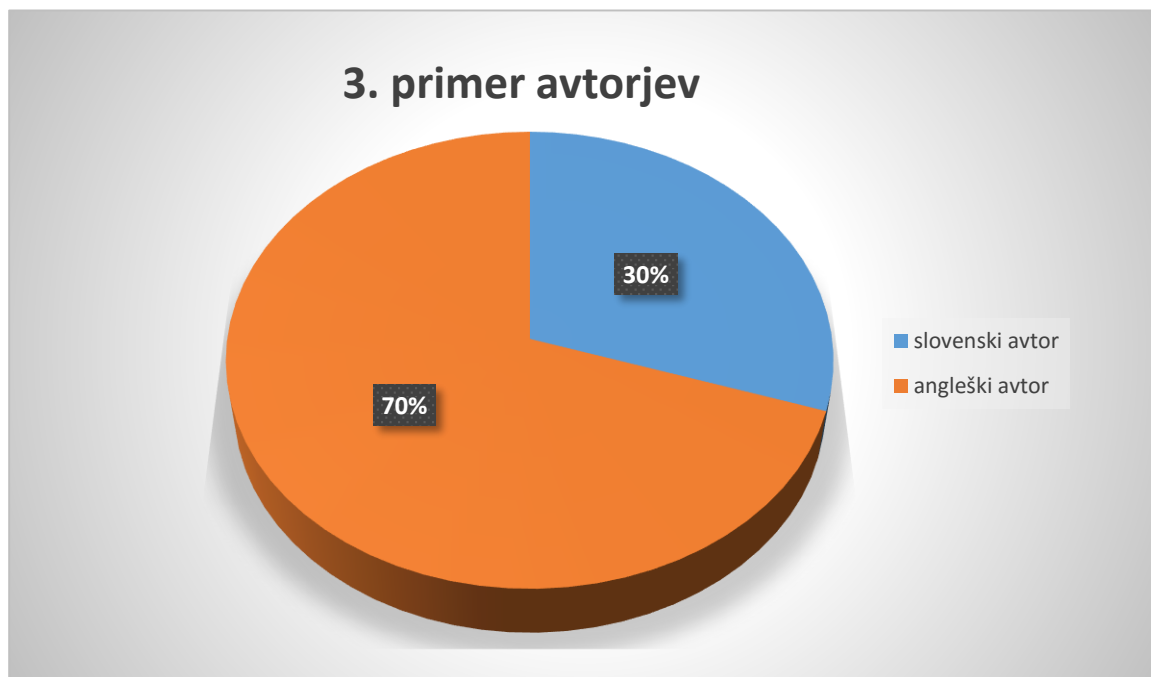
Grafikon 24: Primerjava avtorjev 1 (vir: lastna izdelava iz podatkov ankete)

Grafikon 25: Primerjava avtorjev 2 (vir: lastna izdelava iz podatkov ankete)

Grafikon 26: Primerjava avtorjev 3 (vir: lastna izdelava iz podatkov ankete)

Nato so primerjali še knjigo kot celoto. Izbirali so med angleško ter slovensko knjiga, pri čemer se je videla prva platnica (avtor, naslov, pripisi, trda/mehka vezava) pa tudi debelina, višina, torej format knjige.

V prvem primeru so z 69% izbrali angleško knjig, v drugem ter tretjem primeru je bila izbira enaka, odstotki pa še nekoliko višji, in sicer 81%. Tukaj so bile razlike že **ogromne** in se je najlepše izražala prevlada angleške knjige pri izbiranju med dijaki.

V tem primeru niso imeli možnosti prostih odgovorov na vprašanje, zakaj so se tako odločili, saj sem jim sama dala možnosti, med katerimi so lahko izbirali.

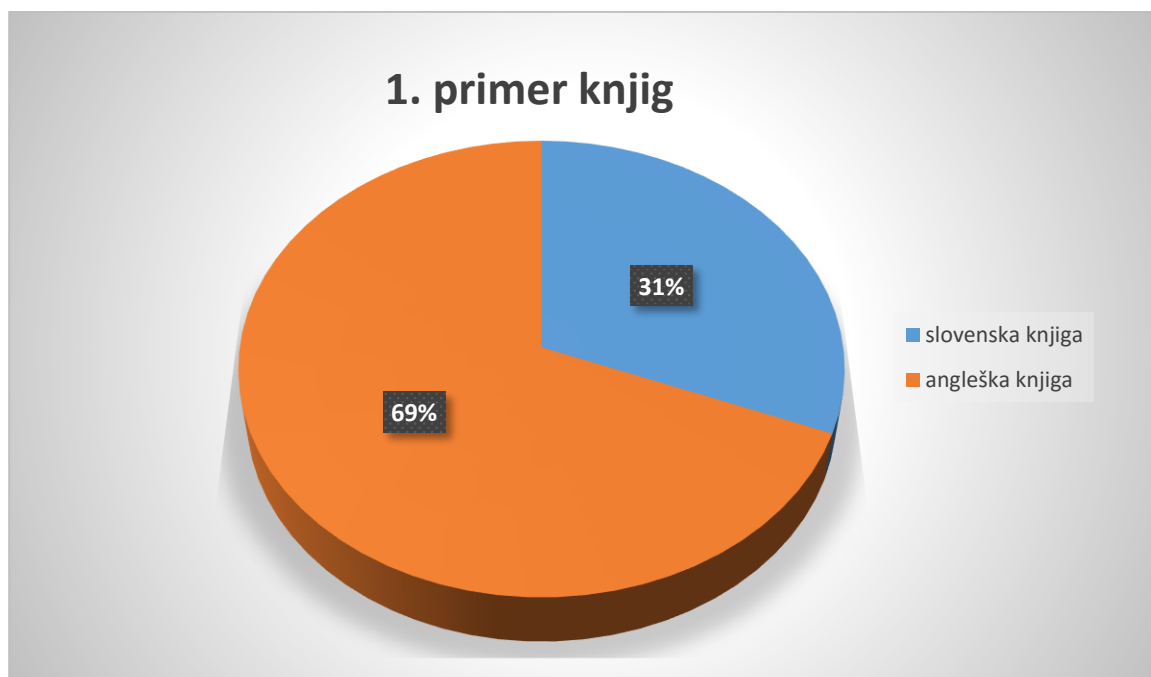
V prvem primeru jih je največ izbralo knjigo zaradi naslovnice (49%) in naslova (34%). Sledili so odgovori drugo (8%), avtor (7%) in debelina (1%).

V drugem primeru jih je največ izbralo knjigo zaradi naslova in naslovnice (oboje 44%). Sledili so odgovori drugo (7%), debelina (4%) in avtor (1%).

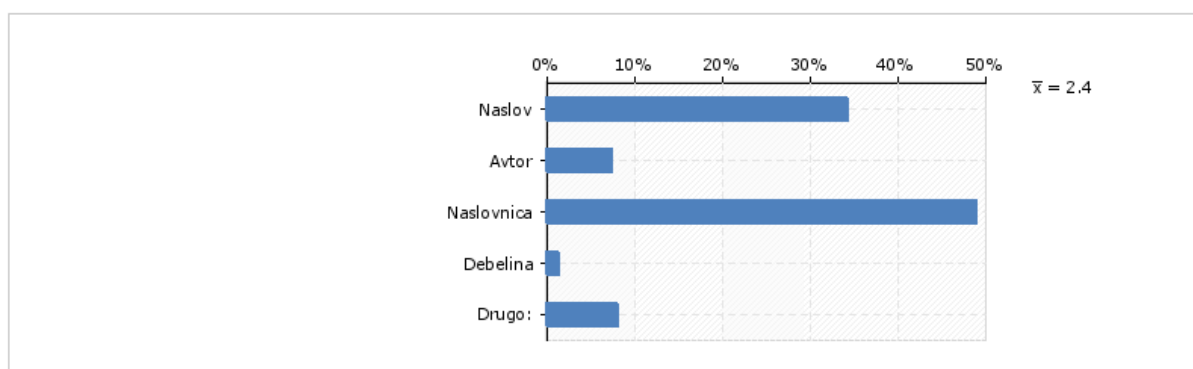
V tretjem primeru jih je največ izbralo knjigo zaradi avtorja (36%) ter naslova in naslovnice (oboje 28%). Sledil je odgovor drugo (4%), zaradi debeline pa ni označil nihče.

Kot drugo so v vseh treh primerih odgovarjali s kombinacijami zgoraj naštetih odgovorov ali ker so knjigo že prebrali ali pa to nameravajo.

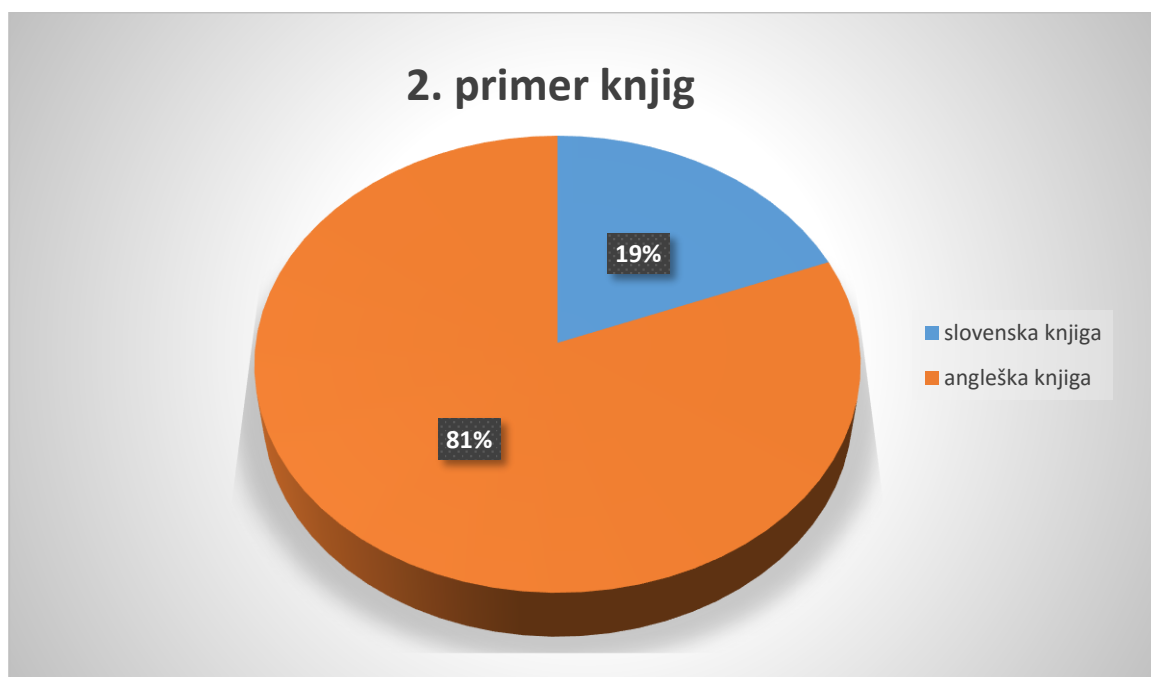
Grafikon 27: Primerjava knjig 1 (vir: lastna izdelava iz podatkov ankete)

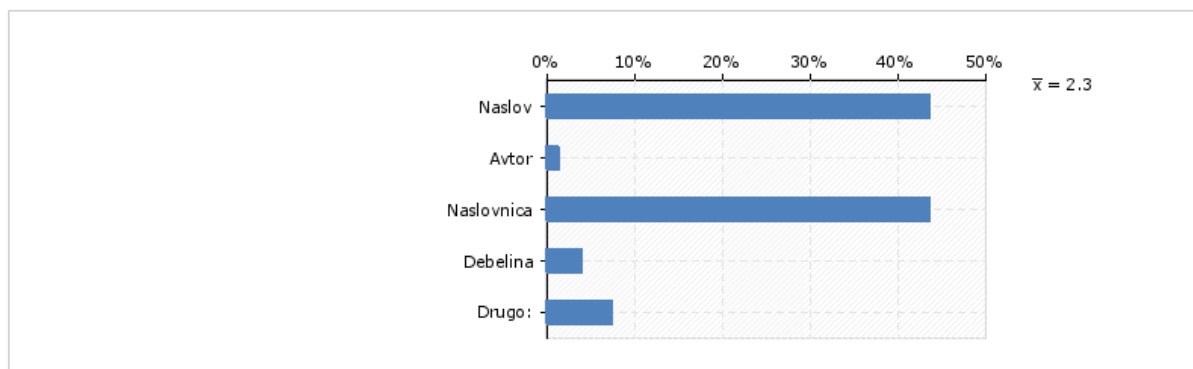
Grafikon 28: Razlog izbire knjige 1 (vir: avtomatska izdelava programa Ika iz podatkov ankete)

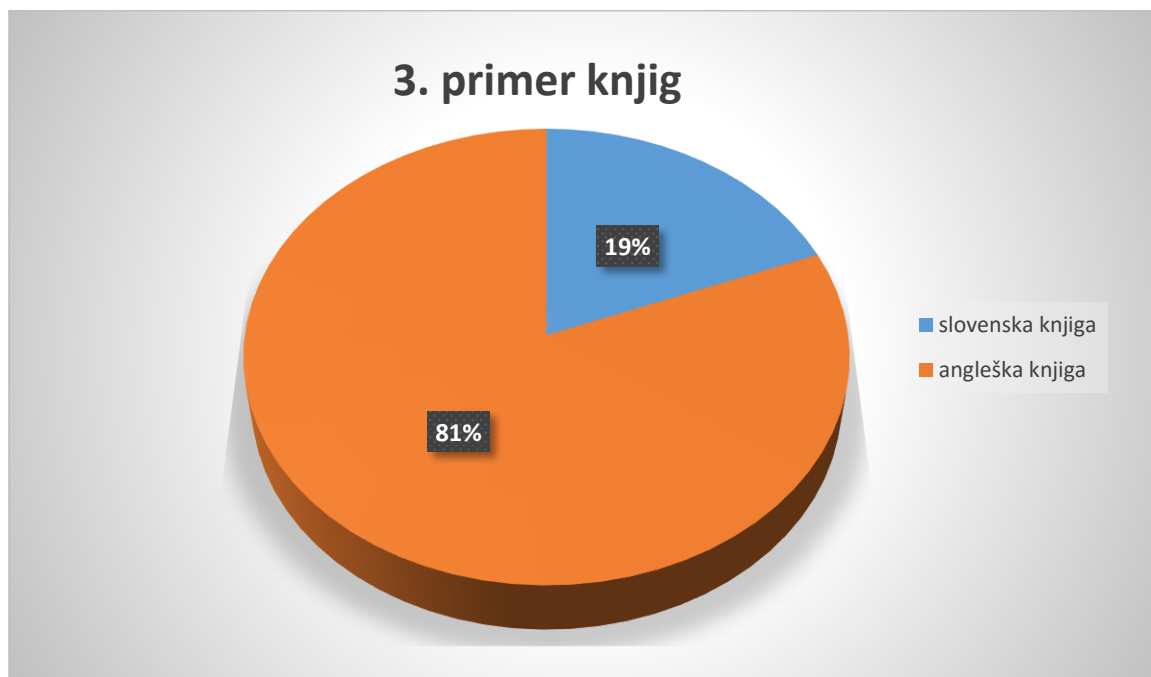
Grafikon 29: Primerjava knjig 2 (vir: lastna izdelava iz podatkov ankete)

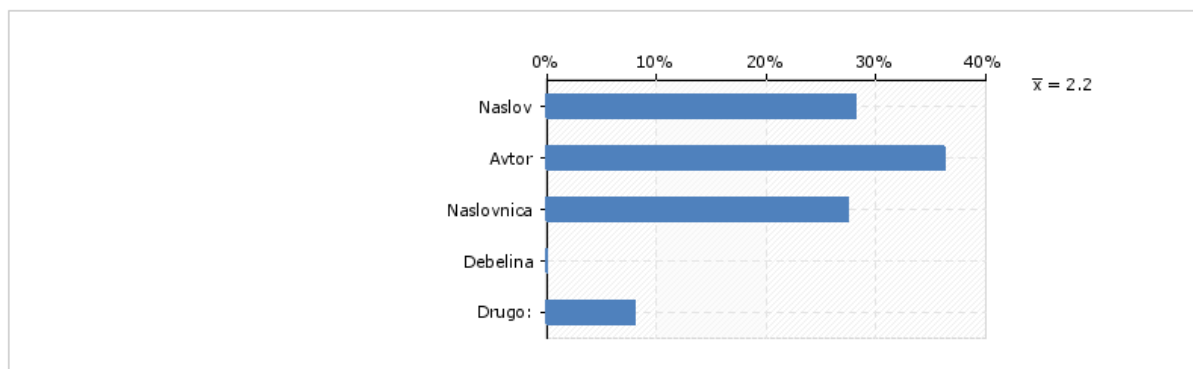
Grafikon 30: Razlog izbire knjige 2 (vir: avtomatska izdelava programa Ika iz podatkov ankete)

Grafikon 31: Primerjava knjig 3 (vir: lastna izdelava iz podatkov ankete)

Grafikon 32: Razlog izbire knjige 3 (vir: avtomatska izdelava programa Ika iz podatkov ankete)

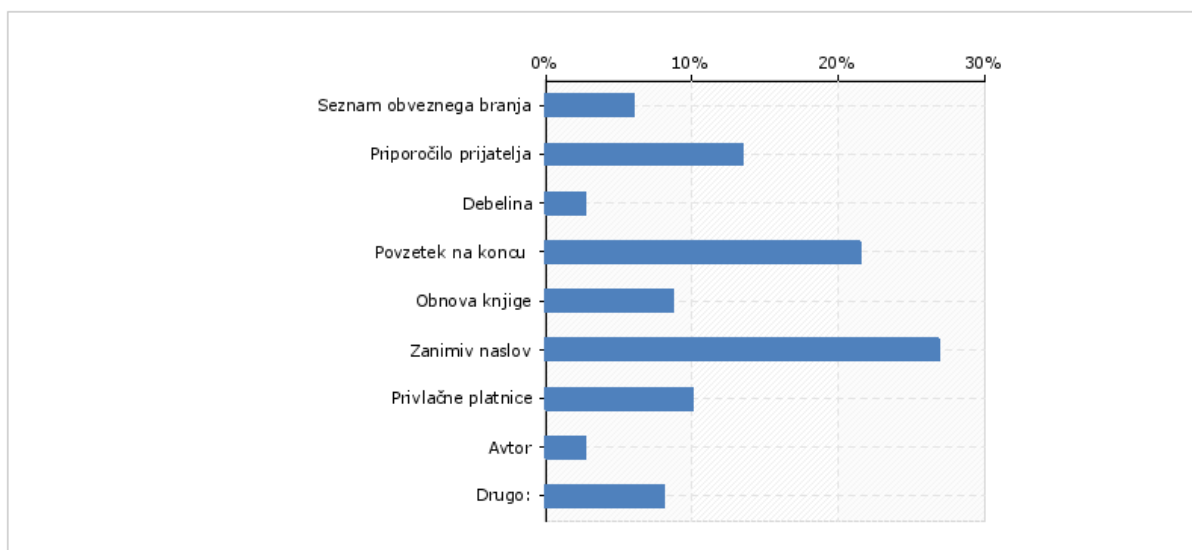

Nato sem zastavila še eno pomembno vprašanje - Kaj največkrat vpliva na tvojo odločitev za nakup ali izposajo knjige? Tudi tukaj so bili možni odgovori že podani.

Trije odgovori, ki so dobili največ glasov, so bili: zanimiv naslov (27%), povzetek na koncu (21%) ter priporočilo prijatelja (13%). Sledili so privlačne platnice (10%), obnova knjige (9%), drugo (8%), seznam obveznega branja (6%), avtor (3%) ter debelina (3%).

Odgovori pod drugo so bili: kombinacija zgoraj naštetih odgovorov, slog in besedišče, trenutni navdih ter *raje pogledam filme ali poiščem online ali audiobook*.

Grafikon 33: Odločitev za branje (vir: avtomatska izdelava programa Ika iz podatkov ankete)

Nazadnje sem dijakom postavila vprašanje o uspešnosti tujih in domačih avtorjev. Mislim, da je podatek, ki sem ga dobila, dovolj zgovoren. Kar 97% vseh vprašanih dijakov meni, da so tuji avtorji uspešnejši kot domači avtorji.

Na vprašanje zakaj, odgovarjajo, da so tuji avtorji bolj znani, da če *jih poznamo mi iz majhne Slovenije, potem jih pozna ves svet*. Poudarjajo tudi njihov uspeh ter da večjo uspešnost kažejo tudi statistike. Bolj znani so zaradi večje dostopnosti (angleščina postaja univerzalen svetovni jezik) ter več prevodov in prodaje na tuji trg. Veliko jih je tudi odgovorilo, da v tujini to industrijo bolj cenijo, ji namenijo veliko promocije, imajo pa tudi večji trg. Boljši se jim tudi zdi slog pisanja tujih avtorjev, veliko dijakov je mnenja, da ima tuje zgodbe globlji pomen. Veliko jih svojega mnenja ne zna utemeljiti. Malo manj redki odgovori so bili tudi: *raje berem v angleškem jeziku, njihove teme se mi zdijo zanimivejše, pomembnejše, tuji avtorji so bolj ustvarjalni*. Nekateri pa se tudi zavedajo krize slovenske knjige in so poudarili, da se Slovenci premalo cenimo in premalo namenimo promociji ter že izdajanju knjig nasploh. Omenili so tudi, da je Slovenija majhna država, tujih avtorjev pa je veliko, kar nekaj pa jih je prepoznavnih tudi po filmih, ki so bili posneti po njihovih knjigah ter so postali hollywoodske uspešnice.

Grafikon 34: Uspešnost avtorjev (vir: lastna izdelava iz podatkov ankete)

8.3 Interpretacija rezultatov

Anketa mi je pomagala oblikovati zanimiva spoznanja, o katerih sem prej lahko le predvidevala. Kar mi je najbolj padlo v oči, je prepričanje, da so tuji avtorji toliko boljši od slovenskih. Nezavedno pa so dijaki ves čas le v nekoliko manjši meri kot angleške izbirali slovenske knjige, včasih je slovenska knjiga celo premagala angleško.

V anketi sem uporabila tudi vzorec izbranih knjig. Dijaki so nato označevali, katere knjiga/avtorje poznajo, so jih brali ali bi to želeli. Naj poudarim, da med prvimi petimi knjigami, za katere so dijaki že slišali, najdemo kar tri knjige slovenskih avtorjev. Enako se zgodi pri prvih petih knjigah, ki so jih dijaki že prebrali. Velja omeniti, da tukaj najdemo le enega angleškega avtorja, saj eno izmed petih mest zaseda odgovor *nič od naštetega*. Po drugi strani pa med prvimi petimi knjigami, ki bi jih dijaki želeli prebrati, ni niti ene slovenske knjige, kar je zaskrbljujoč podatek.

Kaj nam to pove? Ali se morda tudi pri bralnih navadah pojavlja trend angleščine ter "kul" vsega tujega? Tako kot pri potrošništvu ostalih stvari prevladuje tuje, uvoženo (oblačila, hrana, tehnologija...), se to dogaja tudi s knjigo. Knjiga je zgolj tržni izdelek, ki se trži tako, kot se tržijo ostale reči. Proizvajalec, ki vlaga več v videz, dostopnost, reklamo ipd., močneje nagovarja kupca – v tem primeru bralca.

Kot v svoji knjigi z naslovom *Skrivno življenje knjig* navaja Miha Kovač: "Predvsem v Angliji so knjige, za nekatere založnike, v 19. stoletju sicer še imele predvsem kulturno poslanstvo, za druge, in morda so bili ti celo v večini, pa so že bile zgolj blago, pri čemer so bili avtorji njihovi dobavitelji, bralci pa odjemalci. In naj so bile knjige kakšnega založnika še tako dobre in plemenite, on sam pa se je sam sebi zdel še tako kulturno pomemben – če ni obvladal (poslovnega, op. avtor) etosa, je bil obsojen na propad." (Kovač, 2005, 82).

Zgornji citat kaže, da se je knjiga kot tržno blago začela pojavljati že v 19. stoletju v Angliji, danes pa se je v vsej svoji razsežnosti kot tržno zanimiv izdelek razmahnila že po večini držav sveta.

Vrnimo se k ugotovitvam ankete - med prvimi petimi avtorji, za katere so dijaki že slišali, sta le dva Slovenci. Moram pa opozoriti, da so ostali trije avtorji (angleški) znani tudi drugače, ne le po knjigah. John Green že ima knjigo, po kateri je posnet film, njegova knjiga iz vzorca pa bo svojo filmsko verzijo dobila že naslednje leto. Tudi Nicholas Sparks je avtor, ki je znan po velikem številu jokavih zgodb s svojimi uspešnimi filmskimi ustreznici. Med temi avtorji najdemo še Zoe Sugg, znano tudi kot "Zoella", ki je zaslovela predvsem z modnim blogom ter videi na socialnem omrežju YouTube, kjer redno objavlja tudi njen brat Joe Sugg z večmilijonsko bazo sledilcev.

Med petimi najbolj brani avtorji pa spet prevladujemo Slovenci, ostala dva, ki se tudi pojavita na tej lestvici, sta spet John Green in Nicholas Sparks, katerih uspešnost sem deloma že razložila.

Ugotovila sem, da se za določeno knjigo dijaki največkrat odločijo zaradi naslovnice ter naslova. Naslovnica mora biti povezana z naslovom, mora biti moderna, dobro oblikovana, skladnih barv, imeti mora izvirno idejo, izstopati ter pritegniti. Dobro je, če vsebuje sliko, ne risbo. Naslov mora biti zanimiv, skrivnosten, naj namiguje, a ne razkriva. Pritegnejo naslovi, ki so oblikovani kot vprašanje, pa tudi tisti, ki asociirajo na teme, ki mlade zanimajo (ljubezen,

spolnost, problemi odraščanja ...). Tudi besedne igre, nasprotja so dobra, vendar morajo ostati na takšnem nivoju, da jih povprečen bralec še razume, ne da bi se pretirano potrudil ter razmišljal.

Vse navedeno kaže, da tuji avtorji v resnici *niso toliko bolj brani kot slovenski*. Problem je, da je v naše glave vsajeno prepričanje, da slovenski avtorji ne znajo pisati. Preko medijev nam misli napolnijo fenomeni tujih avtorjev, ki imajo pač to srečo, da imajo velik trg, jezik, ki ga govorijo v ogromno državah, ter cvetočo industrijo na tem področju. Tako posplošimo ter si ustvarimo mnenje, da so teme tujih avtorjev bolj zanimive, aktualne, da so izvirnejši, pišejo z globljim pomenom ter s slogom, ki ne vsebuje »nakladanja« ter nepotrebnih metafor. Kar pa zagotovo ni res.

Morda se razlog skriva v komercializaciji založništva. "Iz kulturne dobrine je knjiga postajala vse bolj potrošno blago, pri katerem so prehajali v rabo razni načini večanja prodaje. Poleg knjigarn so se v 20. letih 20. stoletja v Ameriki pojavili knjižni klubi, katerih člani so se zavezali, da bodo kupovali vsaj po eno knjigo mesečno; to je okrepilo tako bralne kot nakupovalne navade porabnikov. V Veliki Britaniji so popularne postale mehko vezane, atraktivno oblikovane žepne knjige, imenovane Penguin. Njihov začetnik Allen Lane je kot prvi začel s prodajo knjig v veleblagovnicah, s čimer jih je izenačil z drugimi proizvodi široke porabe, po vojni so se njihova prodajna mesta razširila še na kioske, trgovine z živili ipd. K rasti založništva je pripomogel tudi vzpon televizije, saj je boljša dostopnost informacij povzročala večjo željo in potrebo po njih. (Rugelj, 2010, 41).

Težava pri nas je, da so v Sloveniji naklade izjemno nizke, pa tudi na promocijo knjig ne damo veliko. Po rezultatih ankete sodeč, bi posplošila, da samo gremo v knjižnico ter izberemo knjige, ki nas privlačijo bodisi glede na naslov bodisi glede na naslovnico. Na avtorja mogoče le vržemo oči, ne da bi dejansko zaznali informacijo o njegovi narodnosti. Ker je pač 9/10 knjig na polici napisanih izpod peresa tujih avtorjev, nas ne bi smelo presenetiti, da domov odnesemo knjigo tujega. Nekega dne slučajno natančneje pogledamo na naslovnico in presenečeni ugotovimo, da v roki držimo knjigo slovenskega avtorja. Še bolj presenečeni ugotovimo, da nam je všeč, da je super napisana, da bi ta knjiga pravzaprav lahko bila uspešnica. Zakaj jih ne beremo več?

8.3.1 Kaj pravijo statistike?

Našla sem podatek, da je v letu 2012 v Sloveniji bilo izdanih 5.851 naslovov knjig in brošur. Med v letu 2012 izdanimi naslovi je bilo glede na izvor 68 % izvornih del in 32 % prevodov, po vrsti izdaje pa 86 % prvih izdaj in 14 % ponatisov. V letu 2012 je bilo izdanih 1.428 naslovov leposlovja, in sicer 712 naslovov iz slovenske, 716 naslovov pa iz tuje književnosti. Književne zvrsti so bili med naslovi izdanih leposlovnih del zastopane takole: romani s 44 % naslovov, kratka proza s 24 % naslovov in pesniška dela z 19 % naslovov; med naslovi kratke proze in pesniških del so bila upoštevana tudi dela za otroke. Med tem ko so podatki za Slovenijo precej zaskrbljujoči, si pogledajmo še podatke za Anglijo in Ameriko. Leta 2013 so v Ameriki izdali 304912 novih naslovov ter ponatisov, leta 2011 v Angliji pa 18400 naslovov in ponatisov. Res je, da se tudi površine in število prebivalcev v teh treh držav precej razlikujejo.

Menim, da se pri nas v knjigotrštvu premalo potrudijo. Tudi sistem izdajanja je drugačen. Pri nas je od izdajanja knjig praktično nemogoče živeti. Več mesecev se potencialni avtorji morajo truditi, pošiljati natisnjene rokopise po založbah ter izsiljevati obljube, da bodo njihove rokopise prebrali, čeprav vedo, da jih skoraj zagotovo ne bodo. V Angliji in Ameriki je urejen sistem agentov, v katerem avtor poišče literarnega agenta, ki zastopa izbrano zvrst literature. Ta poišče primerno založbo, ki agenta tudi plača, tako da so tudi stroški izdaje za avtorja nižji.²

Če *kritično ocenim* svojo anketo, bi lahko rekla, da dobro nakazuje dejansko stanje izbiranja knjig med slovensko mladino. A zagotovo ima tudi nekaj slabosti. Ena izmed njih je njena dolžina. Ker sem se nanjo precej opirala, je vsebovala veliko vprašanj, ki so tudi zahtevala odgovore prostega tipa. Tako jih je veliko obupalo, prenehalo reševati ali pa začelo nizati nelogične in nenatančne podatke, da bi čim prej končali. Do boljših rezultatov bi lahko prišla s krajšo anketo, vendar bi s tem skrčila svoje raziskovanje ter omejila možnosti ugotovitve dejanskega stanja. Če naslovnika tema ne zanima, se tudi ne potruji preveč ter napiše prvo stvar, ki jim pade na pamet. Bilo je tudi veliko vprašanj izbire, kar pomeni, da je anketa ponujala veliko možnosti reševanja na "blef". Možno je tudi, da so se dijaki nezavedno odločali za angleške knjige, ker se jim to zdi bolj "kul" oz. izbirali so tisto, kar bi izbrali ostali vrstniki.

---

² Povzeto po spletnih virih (27. januar 2016, 17.53):
<http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/podatki/prikazistaronovico?IdNovice=5851>,
https://en.wikipedia.org/wiki/Books_published_per_country_per_year,
http://www.mihamazini.com/SI/odgovori/slava_in_bogastvo.html

Težava je tudi, da so v anketo bili vključeni angleški odlomki ter citati, obstaja pa verjetnost, da vsi dijaki niso tako dobri v angleščini ter niso razumeli vsega, zaradi česar so se avtomatsko odločili za slovenski odlomek (to drži, saj sem dobila nekaj odgovorov, da niso razumeli vsega). Ta problem bi lahko popravila z dodanim slovenskim prevodom, vendar bi se tako izgubile izbirne literarne prvine ter umetniška vrednost besedila. Precejšen odziv srednješolcev na to anketo (skoraj 2 % mariborskih dijakov), me je presenetil, kar kaže na aktualnost ter zanimivost teme. Veseli me, da srednješolce to področje zanima in lahko bi rekla, da so zato podatki dokaj zanesljivi, čeprav je vzorec vseeno premajhen, da bi ugotovitve lahko prelahkotno posplošila na celotno populacijo.

Kljub temu je prisoten dvom, kakšnega obsega naj bi bil zanesljiv vzorec. Morda 1500 odgovorov, kar bi predstavljalo skoraj 10% populacije mariborskih dijakov? Vendar bi bilo verjetno potrebno nagovoriti dijake osebno, na njihovih šolah, za kar bi bilo potrebno veliko časa in truda. Poudarim naj, da je bilo že za tolikšen vzorec, kot je bil moj, potrebno ogromno dela ter pripravljenosti mojih prijateljev in sošolcev, ki so mi pomagali nagovarjati dijake po različnih šolah ter delili anketo.

Anketa mi je pomagala, da sem lahko vsaj delno ovrednotila svoje hipoteze. **Prve hipoteze** - *da so tuji avtorji med slovensko mladino bolj brani kot domači avtorji*, nisem mogla v celoti potrditi, čeprav je tudi ovreči ne gre. Anketa je sicer nakazala na prevladovanje angleških avtorjev, kadar so izbirali med knjigama slovenskega ter angleškega avtorja, vendar so slovenske bile prav tako pogosto izbrane. Še vedno sem mnjenja, da je tako množično izbiranje angleških avtorjev tudi posledica trenda angleščine, komercialnih načinov trženja, splošne prevlade angleške popularne kulture, večjih količin denarja, večjega trga ...

Če sem s prvo hipotezo imela težave, pa sem **drugo hipotezo** lahko brez premisleka potrdila. *Mladostniki zares mislijo, da so tuji avtorji bolj brani kot domači avtorji*, saj so se o tem skoraj absolutno strinjali. Ta rezultat lahko razložim z učinkom *samouresničujočih pričakovanj*. Ker smo/(so) prepričani, da so tuji avtorji bolj brani kot slovenski, avtomatsko raje sežemo po njih ali se zanje odločimo vsaj pri izbiranju, kot je bilo v moji anketi.

Tudi naslednje hipoteze (Branost je odvisna od naslova, branost je odvisna od avtorja, branost je odvisna od naslovnice, branost je odvisna od trženja) lahko potrdim. Naslov, naslovnica, avtor ter trženje so dejavniki, ki pomembno vplivajo na bralca, kadar ne išče točno določene knjige. Obstaja nekaj univerzalnih idej o tem, kaj pritegne, a naši okusi so tako različni, da ne

moremo natančneje reči, kakšen naslov ali kakšno naslovnico naj uporabimo, da bo knjiga brana.

Zadnjo hipotezo (za branje določene knjige se največkrat odločimo na podlagi priporočila prijatelja/učitelja/knjižničarja ...) sem morala ovreči. V anketi je prevladoval odgovor, da se za knjigo največkrat odločijo na podlagi naslova ali naslovnice, čeprav so dejali, da se jim tudi priporočilo prijatelja zdi pomembno.

Eden izmed ciljev raziskovalne naloge je bil poiskati rešitve ter povečati branost slovenskih avtorjev. Razmišljala sem, kako v tujini knjige promovirajo ter obravnavajo kot tržno blago. Bi bilo res tako težko dodati še en oglas med kopico teh, ki jih tako ali tako vsak dan gledamo po televiziji? Vsak teden ali dva oglas za drugo knjigo domačega avtorja. Recimo kratek odlomek ali filmsko prikazan povzetek vsebine, s poudarkom, da filma ne bo, bi bila dobra motivacija, nekaj, kar pritegne, da si gledalci knjigo sposodijo in jo dejansko preberejo.

Večkrat sem videla tudi zloženske, ki vsebujejo odlomke iz knjig. Zakaj ne bi takšnih zloženk izdelali tudi za knjige slovenskih avtorjev ter jih delili na ulici ali stojnici?

Verjetno bi pomagalo tudi, če bi nam učitelji ter profesorji v šolah priporočali novejšje knjige slovenskih avtorjev, takšne, katerih vsebina nam je bližje. Namesto, da smo za domače branje prisiljeni brati stare slovenske romane kot je npr. Deseti brat ali Cankarjeve črtice Moje življenje, v katerih se nikakor ne najdemo, pa tudi slog in jezik pisanja nam nista najljubša. Naj nam profesorji za domače branje raje predlagajo romane, kot so Lažniva Suzi, Oh ta kriza, Zlati zob, Spričevalo, Želim si... Ti romani so nam vsebinsko pa tudi slogovno in jezikovno veliko bližje. Bili bi nam všeč, vzljubili bi branje ter spoznali, da tudi slovenski avtorji pišejo izjemne knjige, posledično pa bi večkrat segli po njih.

Spomnila sem se, da bi lahko na šolah organizirali tudi predavanja. Na naši šoli so v popoldanskem času velikokrat organizirana potopisna predavanja, predavanja o biologiji, kemiji, zdravju ali čem podobnem. Obstaja celo teden, v katerem so predavanja kar vsak dan. Lahko bi pripravili tudi nekaj literarnih predavanj, kot npr. predstavitev dobre knjige, ki smo jo pred kratkim prebrali. Konec koncev priporočilo knjige veliko velja. Lahko bi en teden v letu posvetili tem predavanjem. Vsak dan bi se predstavil drug slovenski avtor ali pa različne zvrsti. Prepričana sem, da bi se našli prostovoljci, ki bi z veseljem predstavili kakšno knjigo, ki jih je navdušila in bi o njej želeli poklepetati še s kom drugim.

Že če bi uresničili vsaj eno izmed teh idej, menim, da bi spremembe bile opazne, branost pa tudi prepoznavnost slovenskih avtorjev pa večja.

9. SLOVENSKA KNJIGA V TUJINI

Zanimalo me je, kaj Slovenija naredi za prepoznavnost domačih avtorjev v tujini. Našla sem naslednje podatke.

Javna agencija za knjigo Republike Slovenije na področju mednarodne dejavnosti skrbi za mednarodno prepoznavnost slovenskih ustvarjalcev in založnikov, ki delujejo na področjih leposlovja in humanistike, v tujini. Vzpostavljajo različne oblike mednarodnega sodelovanja na področju knjige, povezujejo se z drugimi sorodnimi institucijami in mrežami ter skrbijo za izvedbo projekta »Slovenija – častna gostja Mednarodnega knjižnega sejma v Frankfurtu«.

Da bi naslednje cilje dosegli, predstavljajo slovensko literaturo na knjižnih sejmi v tujini, izvajajo mednarodni seminar za prevajalce slovenske literature, izdajajo promocijsko gradivo, sofinancirajo prevode slovenskih avtorjev v tuje jezike, sofinancirajo programe in projekte na področju mednarodnega sodelovanja, sofinancirajo projekte mobilnosti avtorjev in rezidenčne štipendije v tujini, sodelujejo s sorodnimi in drugimi institucijami, vključujejo se v mednarodne mreže in pobude.

Organizirajo tudi veliko javnih razpisov na področju mednarodnega sodelovanja. Na tem področju sofinancirajo organizacije dogodkov, namenjenih trajnemu umeščanju slovenskega leposlovja in humanistike v tujini, organizacijo predstavitev na sejmi, kjer ni nacionalne stojnice, ter projektov, ki potekajo v Sloveniji, namenjeni pa so uveljavljanju slovenskega leposlovja in humanistike v tujini. Finančno podpirajo tudi delovanje informacijskih platform, namenjenih boljši obveščenosti tujine o slovenskem leposlovju in humanistiki, pa tudi inovativne založniške in prevajalske načrte, ki popularizirajo slovensko leposlovje in humanistiko v tujini. Ob tem sofinancirajo tudi prevode in vzorčne prevode v tuje jezike ter mobilnost slovenskih avtorjev.³

---

³ Povzeto po spletnem viru (27. januar 2016, 18.12):
<http://www.jakrs.si/mednarodna-dejavnost/>

10. ZALOŽNIŠTVO IN TRŽENJE – KAKO NASTANE USPEŠNICA?

"Kaj je torej tista nedoločljiva lastnost, zaradi katere na videz skromna knjiga postane sodobna klasika? Za začetek ne sme biti posebej popredalčkana, oblikovana, znižana ali kategorizirana. Ne potrebuje pomoči pretiranega oglaševanja ali prostora v kolumnah in intervjujev z avtorjem. Ni je treba divje tržiti in nato čez šest mesecev potisniti s police, da bi naredili prostor za naslednji modni izdelek. Te knjige se prodajajo same od sebe in to kar naprej." (Squires, 2010, 127).

"Ključ do uspeha sodobnih klasikov je v tem, da o njih slišite od drugih – prek tihega, intimnega in skrivnostnega širjenja besede od ust do ust [...] z osebnimi priporočili, za katera se vam zdi, da so zaupanja vredna [...]" (Squires, 2010, 127).

"Čeprav založnik morda ne trdi, da je pripravil oglaševalsko kampanjo, ki bi bila tako prebrisana, da bi dosegla najglobljo zasebnost bralcev z rekrutiranjem novinarjev in knjigarnarjev za namene propagande, medtem ko se sam predstavlja kot naivnega, je mit o knjigi, ki bralca doseže neposredno, učinkovito sredstvo trženja.« (Squires, 2010, 133).

"Vsebina knjige je brez dvoma pomemben dejavnik za njen uspeh. En sam dejavnik pa ne more razložiti prodajne uspešnice. Občutek lastništva med bralcem in knjigo je morda mit kulturne produkcije, a vsebuje dejavnike, kot so besedilo, bralec in avtor, založnik, knjigarnar in mediji." (Squires, 2010, 134).

"Uspešnic je pravzaprav zelo malo in jih tudi s sodobnimi marketinškimi tehnikami ni mogoče "narediti", če ne izpolnjujejo nekaterih pogojev: literarna kvaliteta (domiselnost, sposobnost govoriti mnogim), velik sloves iz poročil (če je avtor npr. znan kot nogometaš), če je izid knjige kakor naročen (povezan npr. s političnimi dogodki), uporaba vseh možnosti marketinga in pospeševanja prodaje (od prirejanja tiskovnih konferenc, natančno strukturirane informacijske politike z akcijami oglaševanja in drugimi oblikami propagande, pa vse do organizacije literarnih večerov in televizijskih nastopov avtorja), popularnost obravnavane teme, že izkazana uspešniška sposobnost avtorja, hvaljenje novih knjig kot uspešnic, še preden dokažejo svoj prodajni uspeh (v smislu "samouresničevalne napovedi"), posebno ugodne možnosti za knjigarne, da se za prodajo posamezne knjige posebej zavzamejo in navidezna aktualnost. To so glavne značilnosti, ki jih mora imeti knjiga, če naj postane uspešnica. Iz seznama je razvidno,

da so predvsem važni tržni dejavniki in da jim morajo biti podrejeni tudi vsebina, oblikovanje besedila, izbira snovi in način pisanja.« (Žnideršič, 1982, 123).

Po besedah Claire Squires uspešnica torej nastane s priporočili bralcev drug drugemu. Sama se z njenim mnenjem strinjam, saj tudi sama opažam, da mi veliko pomeni, če mi knjigo nekdo priporoči. Več kot je teh priporočil, bolj me bo knjiga mikala. Źelela bom seči po njej ter jo prebrati, da ugotovim, kaj je na njej tako posebnega, da navdušuje toliko bralcev. Morda bom ugotovila, da je knjiga res super, s pomembno življenjsko zgodbo ter odličnim slogom. Morda se mi bo zdela precej "zanič" in se bom še dvajsetič vprašala, zakaj je ta roman tako bran. Končni rezultat pa bo enak – knjiga bo prebrana, njena statistika izposoje/prodaje se bo še povečala in naprej krepila njen prodor na knjižnem trgu. Tudi rezultati raziskovalne naloge so pokazali, da dijaki za branje določene knjige največkrat odločijo prav na podlagi priporočila prijatelja, profesorja, knjižničarja ... Glede na količino dokazov, da ta trditev drži, ji preprosto ne morem nasprotovati.

Mit o lastništvu med bralcem in knjigo, o katerem Squiresova toliko govori, se mi prav tako zdi nekaj realnega. Redko koga pritegne nekaj, kar nima nobene povezave z njegovim življenjem, naj bodo to izkušnje ali želje, knjiga mora vsebovati nekaj kar je bralcu blizu. Tako se mu zdi, da ga knjiga nagovarja, da je napisana prav zanj, o njegovem življenju in takoj se vzpostavi pozitiven odnos do prebranega. Na to kažejo tudi pogosti odgovori dijakov, da jih je vsebina pritegnila, ker se jim zdi življenjska ter aktualna, da jim predstavlja nek pomen.

Seveda pa so resnične tudi Źnideršičeve ugotovitve, da je uspešnost knjige odvisna od trženja (kar kažejo svetovne uspešnice), že prej uspešnega avtorja (kot so v anketi dijaki npr. prepoznali Greena, Sparksa, Muckovo ...) ter aktualnosti, ki so jo dijaki tolikokrat poudarjali.

11. MNENJA STROKOVNJAKOV

Źelela sem izvedeti, kaj o problemu "kraje" pozornosti domačih avtorjev - in ali je ta problem sploh resničen - menijo ljudje, ki se s tem ukvarjajo profesionalno. Zato sem prosila slovenske pisatelje, pesnike, knjižničarje in prevajalce, da odgovorijo na nekaj vprašanj.⁴

---

⁴ Celotni intervjuji so vstavljeni v prilogah.

Presenetila me je pripravljenost na sodelovanje, saj so kljub zasedenim urnikom na sodelovanje pristali prav vsi, ki sem jih prosila, ter z veseljem odgovorili na vsa vprašanja.

Strinjali so se, da pri knjigi pritegne naslov ter privlačen izgled naslovnice, seveda pa tudi priporočilo prijateljev/sodelavcev ter to, da o knjigi vsi govorijo.

Nekatera mnenja so se mi zdela izjemno originalna ter razmišljujoča, saj sama na takšne stvari nisem niti pomislila. Eno izmed takšnih je naslednje mnenje.

"Dobri avtorji so brani, ne glede na narodnost. Pred letom in pol sem napisal svoj "dober" roman Sebastjan in most (ne vprašaj, koliko "nedobrih" sem napisal) in še danes mi je rekla ženska, da v knjižnici ne pride na vrsto, ker je zmerom izposojen... Res pa je, da so mnogi slovenski avtorji malo preveč zateženi. Vendar imamo med sodobnimi domačimi avtorji odlične pisatelje (Lainšček, Jančar, Šarotar, L.Kovačič, Kocbek...), ljudje pa raje berejo "lažje avtorje"." (Partljič, osebna komunikacija, 14.11.2015).

Nikoli se mi ni zazdelo, niti pri pripravi te raziskovalne naloge, da bi problem lahko bil tudi v avtorjih, ne le pri bralcih. Preprosto sem sklepala, da imajo avtorji le tiste dobre stvari, adute, s katerimi bralca pritegnejo. Izhajala sem iz lastnega stereotipa, da imajo tuji avtorji teh adutov pač več in zato bralec posega po njegovih delih. Krivila sem bralca, ki je po mojem mnenju premalo objektivni ter preveč usmerjen le v tisto, kar pozna.

Naletela sem na še eno mnenje, ki me je presenetilo in čisto zmedlo moje hipoteze ter pričakovanja.

"Ne, mislim, kakor sem že rekel, da ne gre za "krajo". Tuja in domača književnost se lahko le dopolnjujeta. Eni pač največ berejo Primoža Suhodolčana in njegovega Petra Nosa ali Lipka, drugi Harryja Potterja... Robinsona ali Janjo Vidmar..."

Saj vem, da se ne strinjaš, ampak naj ponovim: Mislim, da se dobri domači in tuji avtorji lahko le dopolnjujejo in si ne "kradejo" pozornosti bralcev... Enako čakam na nov roman Ferija Lainščka kot na finskega avtorja Passilino..." (Partljič, osebna komunikacija, 14.11.2015).

Iskreno povedano - tudi na povezanost obeh literatur nisem pomislila. In čeprav sem se na začetku strastno upirala ter dokazovala svoj prav, sem spoznala, da se s tem mnenjem pravzaprav strinjam. Konec koncev vsi iščemo nekakšen vzor, tudi avtorji med avtorji. Tako je vse povezano in prepleteno, saj vsi pišejo iz istega razloga – to radi počnejo in si želijo biti

brani. Tako tudi slovenski avtorji takoj pograbijo tuje fenomene, ki pobirajo nagrade ter o katerih se toliko piše. Trudijo se ugotoviti, kaj je na tej knjigi tako posebnega. Nezavedno uporabijo kakšno idejo, prevzamejo majhen del sloga, dobijo navdih ter ustvarijo povsem nov, neverjeten roman, ki pa je neločljivo povezan s prvotnim, v tem primeru tujim. Seveda pa lahko velja tudi obratno, kljub naši majhnosti je tudi naša literatura dobra in včasih si celo uspe utreti uspešno pot v svet.

Dober primer takšnega uspeha je roman *To noč sem jo videl*, enega izmed najpogosteje prevajanih in uveljavljenih sodobnih slovenskih pisateljev, Draga Jančarja. Deloma je bil navdihnjen po resnični zgodbi. Roman je ob izidu bil na vrhu lestvic prodaje, prepričal je tudi kritike, ki so ga ocenili za enega najboljših literarnih besedil o Slovencih, zapletenih v drugo svetovno vojno in med seboj. Leta 2010 je roman prejel Delovo nagrado kresnik za najboljši slovenski roman. Drago Jančar je postal tako prvi v 21-letni zgodovini te nagrade, ki je kresnika dobil že tretjič. Roman je preveden v 10 jezikov (hrvaški, bolgarski, ruski, francoski, poljski, romunski, makedonski, srbski, finski in nemški jezik), pred izidom pa je že enajsti prevod – angleški. Prejel je tudi najvišjo francosko nagrado za najboljšo tujo knjigo, prevedeno v francoščino.⁵

S povezovanjem različnih literatur pridemo do problema prevodov. Velikokrat raje posežemo po tujih knjigah, originalih, čeprav imamo na voljo tudi slovenski prevod. Seveda pa je veliko odvisno od kakovosti prevoda ter osebnega okusa, pa tudi jezikovnih zmožnosti bralcev.

"Po mojih izkušnjah »starejši« uporabniki raje segajo po prevodih, mlajša generacija, ki je zelo vešč angleščine, pa tudi po (seveda angleških) originalih. Če je original v drugem tujem jeziku, tudi mlajši raje izberejo prevod. To seveda ne velja za študente tujih jezikov, ki večinoma posegajo po originalih." (Škofljanec, osebna komunikacija, 26.1.2016).

Kakor sem ugotavljala že sama, tudi slovenska prevajalka Andreja Pignar Tomanič meni, da branost knjig ni le stvar vsebine ter pisateljevega sloga. Ključnega pomena je seveda še promocija.

---

⁵ Povzeto po spletnih virih (1. februar 2016, 19.46):

<http://www.modrijan.si/Knjizni-program/Knjizni-program/Novice/Ali-ste-vedeli/Pred-izidom-je-deseti-prevod-Jančarjevega-romana-To-noč-sem-jo-videl-nemški>
https://sl.wikipedia.org/wiki/To_no%C4%8D_sem_jo_videl

"Uspešnice so po moje v veliki meri odvisne od dobrih marketinških in oglaševalskih pristopov. Ni muno vse dobro ali kakovostno, kar velja kot uspešnica. Mislim, da je prvi stik s tujo literaturo ponovno odvisen od nabora knjig, ki jih knjižničarji in učitelji slovenskega jezika 'priporočijo' mladim bralcem." (Pignar Tomanič, osebna komunikacija, 27.1.2016).

Na koncu naj dodam še mnenji, ki sta se mi vtisnili v spomin, ko sem iskala odgovore na vprašanje, kako domače avtorje rešiti iz krize slovenske knjige.

"Edina trdna stvar, za katero zares vem, da je prava in dobra, je osebni pristop do mladega bralca, ko veš, da mu s tem, ko mu približaš knjigo - »odpreš svet, kaj svet, vesolje!« - kot pravi Zora A. Jurič. Odpreš pa mu ga lahko le tako, da mu s knjigo najprej odpreš pot do njega samega." (Križanič Mueller, osebna komunikacija, 19.1.2016).

"Predvsem bi morala država spoštovati lastne standarde, ki jih je postavila pri nakupih knjig za šolske knjižnice. Slovenija bi morala vzpodbujati sodelovanje naših založnikov s tujimi in podpirati izmenjavo literarnih del med njimi; zdaj v glavnem naši le kupujejo." (Pregl, osebna komunikacija, 28.1.2016).

12. ZAKLJUČEK

Ob koncu raziskovalne naloge lahko zapišem, da je bilo zanimivo, poučno, naporno. Zahtevalo je veliko mojega časa, vendar se je splačalo. Dosegla sem vse cilje, ki sem si jih na začetku zadala, čeprav nisem potrdila vseh hipotez, nekaj sem jih tudi zanikala. Tako sem ugotovila, da čeprav mariborska mladina v resnici misli, da so tuji avtorji bolj uspešni kot domači, hkrati poznajo tudi veliko slovenskih avtorjev ter romanov, včasih po njih celo posežejo. Ugotovila sem, da so naslov, naslovnica, avtor, vsebina, povzetki ter priporočila pomembni dejavniki, ki bralca pritegnejo h knjigi in mu pomagajo pri odločitvi. Najpomembnejša izmed njih se mariborskim dijakom zdita naslov in naslovnica. S pomočjo vzorca knjig ter ankete, ki sem jo izvedla, sem prišla do podatkov, kako na problem prevladovanja angleščine gledajo ostali srednješolci ter si ustvarila sliko slovenskega stanja. V pomoč in premislek pa so mi bila tudi raznolika in originalna mnenja slovenskih pisateljev, pesnikov, knjižničarjev ter prevajalcev. Raziskala sem tudi, kako poteka proces založništva in trženja ter s pomočjo pridobljenega znanja poskusila podati nekaj predlogov, kako bi slovensko promocijo knjige izboljšali ter s tem povečali branost slovenskih avtorjev. Na koncu bi verjetno res lahko rekli, da pozornosti slovenskim avtorjem nihče ne "krade", temveč da tuja in domača literatura hodita z roko v roki; vsake toliko se pač zgodi, da se ena izmed njiju za kratek čas vzdigne iz povprečja ter si "sposodi" nekaj pozornosti druge. Preden se lahko začnemo ukvarjati s problemom slovenske knjige v tujini, moramo najprej poskrbeti za njeno trdno stanje doma. Predlagam torej, da nehamo samo govoriti ter začnemo uresničevati ideje, morda tudi kakšno, ki sem jo sama predlagala. Čas je, da se začnemo truditi, saj je boljša prihodnost slovenske knjige odvisna le od nas.

13. VIRI IN LITERATURA

Literatura:

Kovač, M. 2005. Skrivno življenje knjig. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo.

Rugelj, S. 2010. Za vsako besedo cekin? Ljubljana: Cankarjeva založba.

Squires, C. 2010. Trženje literature. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Žnideršič, M. 1982. Knjiga in trg. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Osebna komunikacija:

Križanič Mueller, Danica. *Osebna komunikacija*. 19. 1. 2016.

Partljič, Tone. *Osebna komunikacija*. 14. 11. 2015.

Pignar Tomanič, Andreja. *Osebna komunikacija*. 27. 1. 2016.

Pregl, Slavko. *Osebna komunikacija*. 28. 1. 2016.

Škofljanec, Mateja. *Osebna komunikacija*. 26. 1. 2016.

Spletni viri:

Books published per country per year [elektronski vir]. Dostopno na URL naslovu: https://en.wikipedia.org/wiki/Books_published_per_country_per_year [Citirano 27. 1. 2016, 17:53].

MAZZINI, Miha: Nasveti avtorjem literature: kako objaviti knjigo, doma in v tujini?

[elektronski vir]. Dostopno na URL naslovu:

http://www.mihamazini.com/SI/odgovori/slava_in_bogastvo.html [Citirano 27. 1. 2016, 17:53].

Mednarodna dejavnost [elektronski vir]. Dostopno na URL naslovu:

<http://www.jakrs.si/mednarodna-dejavnost/> [Citirano 27. 1. 2016, 18:12].

Statistika založništva [elektronski vir]. Dostopno na URL naslovu: <http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/podatki/prikazistaronovico?IdNovice=5851> [Citirano 27. 1. 2016, 17:53].

Število mariborskih dijakov [elektronski vir]. Dostopno na URL naslovu: <http://www.maribor.si/podrocje.aspx?id=227> [Citirano 1. 2. 2016, 17:39].

To noč sem jo videl – wikipedija [elektronski vir]. Dostopno na URL naslovu: https://sl.wikipedia.org/wiki/To_no%C4%8D_sem_jo_videl [Citirano 1. 2. 2016, 19:46].

To noč sem jo videl [elektronski vir]. Dostopno na URL naslovu: <http://www.modrijan.si/Knjizni-program/Knjizni-program/Novice/Ali-ste-vedeli/Pred-izidom-je-deseti-prevod-Jancarjevega-romana-To-noc-sem-jo-videl-nemski> [Citirano 1. 2. 2016, 19:46].

14. PRILOGE

14.1 Anketa

Spol:

Moški

Ženski

Letnik srednje šole:

1. letnik

2. letnik

3. letnik

4. letnik

Kakšno srednjo šolo obiskuješ?

Srednjo poklicno šolo

Gimnazijo

Q1 - Za katere od naštetih knjig si že slišal/slišala?

(možnih več odgovorov)

Vzorec knjig + nič od naštetega

Q2 - Katere izmed naštetih knjig si že prebral/prebrala?

(možnih več odgovorov)

Vzorec knjig + nič od naštetega

Q3 - Katere izmed naštetih knjig te pritegnejo in bi jih želel/želela prebrati?

(možnih več odgovorov)

Vzorec knjig + nič od naštetega

Q4 - Za katere izmed naštetih avtorjev si že slišal/slišala?

(možnih več odgovorov)

Avtorji iz vzorca knjig + nič od naštetega

Q5 - Označi avtorje, katerih katerokoli knjigo/knjige (ne nujno zgoraj naštete) si že prebral/prebrala.

(možnih več odgovorov)

Avtorji iz vzorca knjig + nič od naštetega

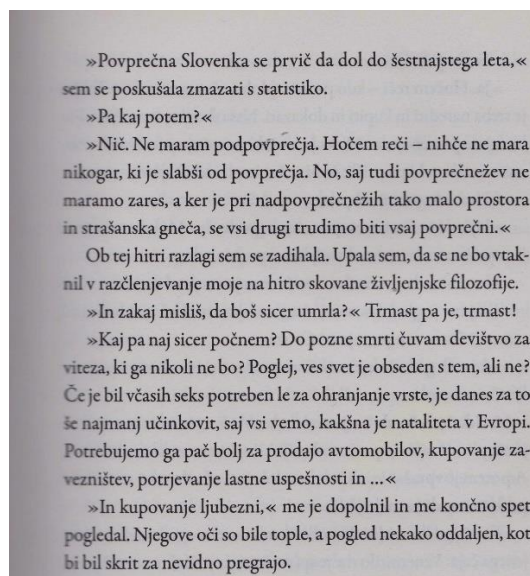
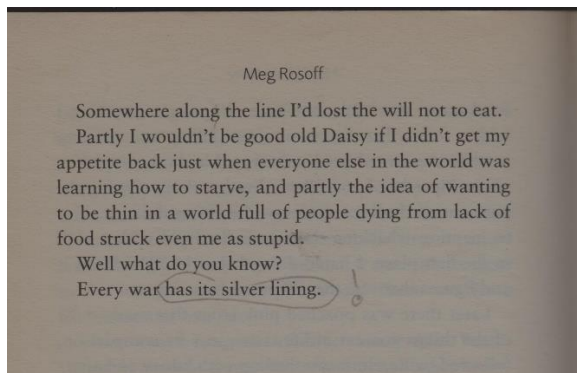
Q6 - Označi odlomek, ki te bolj pritegne.

"Did you die?" she asked quickly.
"I heard you calling my name," he said, "and I woke up. You saved me."
"Good," she burst out, sudden tears in her eyes. "I saw those girls this morning, while I was working in Tuck'n Tack. They're here now. They're at camp and they're going to die. I don't want you to die too. Please stop dreaming those dreams."
"I can't stop dreaming," he said. "I dream all night. I wake up covered in sweat. I'm tired, like I haven't slept."
"Then I'm going to be in all your dreams," she said fiercely. "And I'm going to stop you from dying."
He touched her cheek and she burned a long slow fire. "I feel so many things." His eyes searched her face as if she was the last living thing. "A minute's like a year rushing past. Everything's so vivid. I've been dreaming about you for two years, and now you're here."
Tears ran down her face. She didn't know what he was telling her. "Your birthday—is it this week?"
"Soon."
"Why won't you tell me the day?"
"If you don't know," he said intensely, "it might not happen."
"You really think I can change things?"
The wind was everywhere, touching the leaves, the grass, her skin. She knew if she could do this, she could do anything, be anyone. Slowly, she reached out and traced the soft flush of his lower lip. It was like touching a dream, except it was real—she could feel the gentle give of his lip, its slight wetness. Paul closed his eyes, his breathing deepening.

Zgrabil sem jo za dlan in jo sunkovito potegnil za seboj. Stekel sem proti mizarški delavnici in okoli nje do zložajev dehtečih smrekovih plohov. Komajda se je lovila za menoj in skorajda bi padla, z zadnjimi močmi se je s prosto roko ujela za desko.
— Kaj počneš? je zasoplo zavpila.
Izpustil sem jo, da si je hitela popravljat razmršeno bluzo, ki ji jo je med tekom potegnilo izza krila.
— Mama, strezni se in vsaj enkrat za spremembo poglej, kje si! To je prevzgojni dom, mama, zaprt sem in pojma nimam, kaj počneš zunaj, kje boš iskala ta svoj prekleti denar in ali boš sploh še kdaj prišla! Star bom sedemnajst let, in ko bom zunaj, bom osemnajst, devetnajst. Kdaj pa bova midva sploh še živela skupaj? Nikar se ne muči z zbiranjem denarja za stanovanje, v katerem ne bom nikdar živel.
Bruhnila je v jok.
— Ne cmeri se!

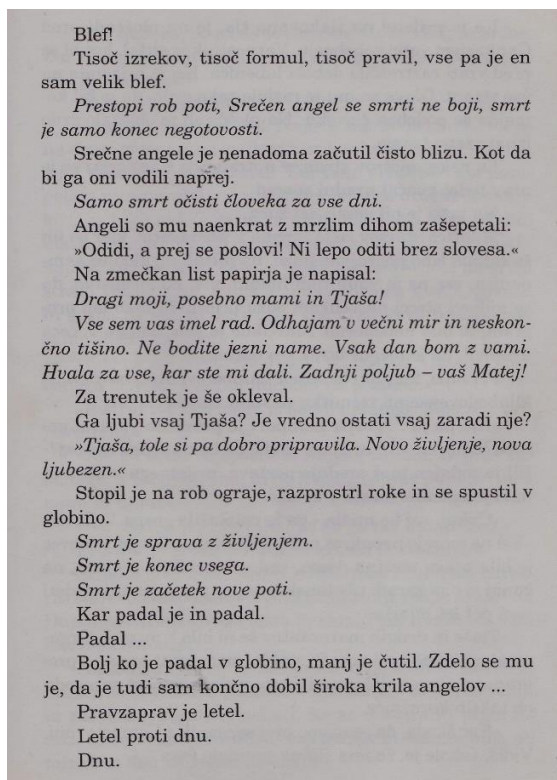
Q7 - Zakaj si se tako odločil/odločila?

Q8 - Označi odlomek, ki te bolj pritegne.

Q9 - Zakaj si se tako odločil/odločila?

Q10 - Označi odlomek, ki te bolj pritegne.

WE are all around you.

You don't think about us much because we are invisible. Well, not exactly invisible. A lot of us have hair dyed in four colors, or wear five-inch platform sneakers, or carry enough metal in our skin that it's a hassle getting on an airplane. Quite visible, actually, come to think of it.

But we don't wear signs saying what we are. After all, if you knew what we were up to, we couldn't work our magic. We have to observe carefully and push and prompt you in ways you don't notice. Like good teachers, we let you think you've discovered the truth on your own.

And you need us. Someone has to guide you, to mold you, to make sure that today turns into yesterday on schedule. Because frankly, without us to monitor the situation, who knows what would get crammed down your throats?

It's not like you can just start making your own decisions, after all.

Q11 - Zakaj si se tako odločil/odločila?

Q12 - Označi obnovo, ki te bolj pritegne.

Je znanstvenofantastični roman, ki govori o vampirjih in alkimistih - skupini ljudi, ki skrbi, da se vampirski svet ne meša s človeškim. Na misijo zaščiti vampirsko princeso Jill, ki ji grozi umor pošljejo alkimistko Sydney, prepričano, da so vampirji grozna bitja. Sčasoma spoznava, da so pravzaprav povsem normalni in se znijimi spoprijatelji, do enega izmed njih, Adriana, pa celo začne gojiti ljubezenska čustva. Pri premagovanju trdno vcepljenih alkimističnih načel ji pomaga profesorica zgodovine, ki je hkrati čarovnica, dar magije pa odkrije tudi v Sydney. Na šoli se dogaja se nekaj neobičajnega, pojavijo se tatuji, ki vsebujejo vampirsko kri, da poveča sposobnosti najstnikov. Sydney ugotovi, da je za njih odgovoren alkimist Keith, ki ji pomaga na misiji. Ko ga razkrinka, ga alkimisti odpeljejo naboljševanje, kar se v naslednjih delih zbirke, zaradi razmerja z vampirjem zgodi tudi Sydney.

Knjiga je mladinski problemski roman, ki se loteva teme nasilja in posilstva. Glavna književna oseba je 16 letni Klemen, ki na nekem "žuru" nenaklepno posili neznano punco, katere ime izve kasneje v zgodbi – Kristina. Njegovo dejanje ga preganja, sam pa išče izgovore ter želi vsaj delček krivde prenesti tudi nanjo. Dogodek pa muči tudi njo in Kristina je tista, ki prva zbere pogum ter stopi v stik s Klemenom. Ta se ji opraviči in ji skuša pomagati. Izve tudi njeno tragično zgodbo o perverznom očetu, ki se po naključju v tistem času zaplete z njegovo mamo in šele takrat začne spoznavati polni obseg svojega dejanja ter kakšne čustvene rane je to pustilo že tako ali tako prizadeti Kristini. Na koncu se vse srečno razreši, Kristina in Klemen uspeta premagati krizo s pogovorom ter medsebojno pomočjo, oporo drug drugemu. Postaneta celo prijatelja. Zgodba pa nam vseeno da misliti kaj vse bi se lahko zgodilo v podobni situaciji, ko ne bi znali zbrati poguma in se o dejanju pogovoriti.

Q13 - Zakaj si se tako odločil/odločila?

Q14 - Označi obnovo, ki te bolj pritegne.

Špela obiskuje tretji letnik gimnazije. Preko šolske klopi, v katero vrezuje sporočila spozna [Smaika](#), problematičnega, brezskrbnega in zabavnega fanta. Všeč ji je njegov ples ter to, da se z njim lahko pogovarja kot z nikomer drugim. Počasi se začne odmikati od svoje običajne klape ter se vse bolj naveže na [Smaika](#). Nekega večera z njim odide na zabavo k njegovemu prijatelju Vnuku. Ko Špela hoče domov, Vnuk zanjo ukrade avto, ne da bi ji povedal kaj je storil. Na poti jih ujame policija in Špelo v spremstvu privedejo domov. Starši ji prepovejo izhode, zato [Smaik](#) prihaja k njej vsako dopoldne, ko staršev ni doma, pouk pa je popoldan. Čez čas pa [Smaik](#) kar naenkrat izgine, tudi v šoli ga ni videti. Končno ga Špela le dobi na samem in mu pove, da je noseča. [Smaik](#) se odgovornosti izogne in ji jasno pove, da njega to ne zanima. Po pomoti tudi izda, da ima razmerje s svojo mačeho. Špela se odloči za splav, ki ga izvedejo na skrivaj, vendar pride do zapletov. Na koncu se zanjo vse dobro izteče, saj jo odpeljejo v bolnico, kjer ostane za nekaj časa, na vidiku pa je tudi nova ljubezen.

GIRL ONLINE

[Penny](#) je tipična najstnica, polna problemov s fanti, prijateljicami in najboljšim prijateljem gejem. Spopada se tudi s paničnimi napadi. Svoje težave rada deli preko bloga, ki ga piše pod anonimnim imenom [Girl online](#). Resnično avtorico poznajo le redki. Ko starši dobijo poslovno priložnost v New Yorku za praznike odpotujejo v Ameriko. Tam [Penny](#) spozna simpatičnega kitarista [Noaha](#) in se vanj hitro zaljubi. O njem seveda piše na svojem blogu, domov pa odnese tudi njegovo sliko. Njena prijateljica hitro sešteje ena in ena ter [Noaha](#) prepozna kot slavnega pevca v Ameriki, ki že ima punco. Pride do velikega nesporazuma, saj [Noah](#) obtoži [Penny](#), da je njegovo osebno zgodbo povedala reviji, ta pa mu zameri prikrivanje dekleta in slave. [Pennyjin](#) blog je razkrit in izgleda kot, da jo vsi sovražijo. Na koncu se vse srečno izteče, saj ugotovijo, da je zgodbo reviji prodala [Pennyina](#) prijateljica. [Noah](#) prileti v Anglijo, se opraviči in ji vse razloži. [Penny](#) in [Noah](#) sta spet skupaj, njen blog pa postane popularen in objavljen.

Q15 - Zakaj si se tako odločil/odločila?

Q16 - Označi obnovo, ki te bolj pritegne.

A WALK TO REMEMBER

Landon, da bi pridobil dobro oceno začne obiskovati ure drame. Ne da bi si želel dobi vlogo in Jamie, duhovnikova hči, iz katere se s prijatelji norčuje, mu ponudi pomoč pri tekstu, pod pogojem, da se ne zaljubi vanjo. To ji brez težav obljubi, a ob druženju z njo vse bolj spoznava resnično Jamie in sčasoma stori nekaj, kar ni nikoli pričakoval - prelomi obljubo. Takrat izve, da je Jamie hudo bolna, ostaja ji le še nekaj mesecev življenja. Landon še je ni pripravljen pustiti oditi in naredi vse, da bi ji življenje podaljšal. Trudi se izpolniti tudi vse točke na Jamiejinem seznamu želja. Ena izmed njih je poročiti se v enaki cerkvi kot njena mama in kljub mladosti ji Landon željo izpolni. Ko Jamie umre se prepusti žalovanju, a spomini nanjo ostanejo v njegovem srcu in nikoli ne bo pozabil, kaj vse je zanj naredila.

Zgodba govori o Urši, skoraj petnajstletni puncici, katere mama je bivša manekenka, oče pa vase zaprt pisatelj. Že od rojstva so ji v glavo vsajeni ideali o tem, kaj pomeni lepo telo. Mama, ki jo Urša kliče Dunja, ji ne dovoli jesti, ves čas jo sili v diete in izbore za miss. Zanj Urša nikoli ni dovolj suha, čeprav se na vse pretege trudi, da bi zadovoljila svojo mamo. Na manekenkem tečaju Urša spozna Žano, ki ji pokaže kako lahko ostane suha, kljub ogromni količini zaužite hrane, in sicer z bruhanjem. Urša tako pade v začaran krog obdobja kompulzivnega hranjenja in stradanja, ne da bi si priznala, da ima težave s hranjenjem. Proti koncu si poišče pomoč psihiatra, a nekako se ne more izvleči. Moči ji počasi pešajo, njeno telo propada, dokler se v šoli ne zgrudi. Rešilec jo odpelje na intenzivno nego, zaradi zastoja srca, kjer jo le za las rešijo, vendar Urša še ni ozdravljena, kot trdi sama. Svojo zgodbo je ves čas zapisovala za Unicefov natečaj o družini, v katerem na koncu tudi zmaga.

Q17 - Zakaj si se tako odločil/odločila?

Q18 - Označi naslov, ki te bolj pritegne.

Čarni Angel   **After (Prvič)**

Q19 - Zakaj si se tako odločil/odločila?

Q20 - Označi naslov, ki te bolj pritegne.

Looking for Alaska (Kdo si, Aljaska?)   **Nebo v očesu lipicanca**

Q21 - Zakaj si se tako odločil/odločila?

Q22 - Označi naslov, ki te bolj pritegne.

Temno sonce Love Lessons (Šola ljubezni)

Q23 - Zakaj si se tako odločil/odločila?

Q24 - Označi citat, ki te bolj pritegne.

"I don't know, Sage. You threw yourself in the line of pepper spray for me. You must like me just a little bit."

"I – I figured it'd be a shame to ruin your pretty face," I stammered.

"Nekateri hodijo skozi življenje kakor po ravni cesti. To sem prebral v neki knjigi, da me ne boš napak sodila. Le jaz jo ubiram navadno po nekakšnih bližnjicah. To sem si pa sam izmislil." "Prideš hitreje?" "Po bližnjici? Kje pa! Vselej se znajdem v kakšni goščavi, vselej se mi kaj zgodi. Če komu, se zatakne meni."

Q25 - Zakaj si se tako odločil/odločila?

Q26 - Označi citat, ki te bolj pritegne.

Sem in tja kaj spremenim: povem drugače, prestavim, izbrišem ali dopišem. Na najhujših mestih me v očeh ščemijo solze. Še vedno mi je težko. Jutri bom ključek izročil Kristini. Čas je, da prebere moj dnevnik.

You should've called the cops, Hannah. It might have stopped this snowball from picking up speed. The one you keep talking about. The one that ran over all of us.

Q28 - Zakaj si se tako odločil/odločila?

Q29 - Označi citat, ki te bolj pritegne.

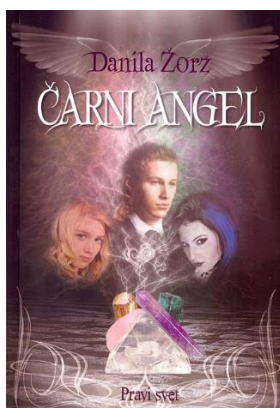
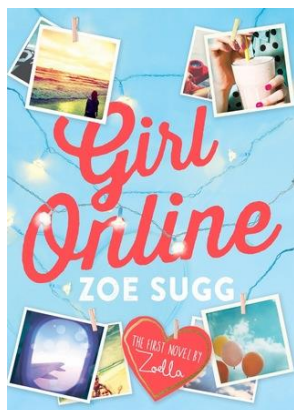
Sinking. Sinking, but instead of feeling panic or anything else, it occurred to me that "Please, guys, don't" were terrible last words.

Nekoliko kasneje, vendar prav tam, visoko nad tlemi in tako blizu neba, so se njeni prsti prepletli in drug drugemu sta prvič spregovorila o ljubezni. V jasni pomladni svetlobi se je zdelo, da se je v njune oči naselilo nebo.

Q30 - Zakaj si se tako odločil/odločila?

Q31 - Označi naslovnico, ki te bolj pritegne.

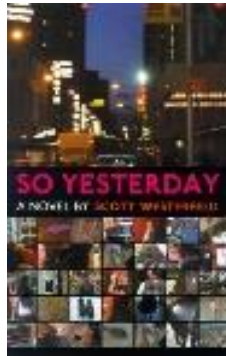
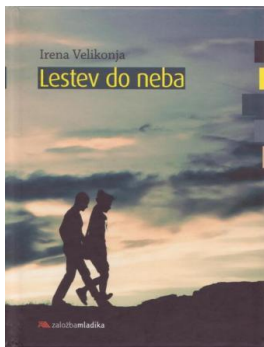
Q32 - Zakaj si se tako odločil/odločila?

Q33 - Označi naslovnico, ki te bolj pritegne.

Q34 - Zakaj si se tako odločil/odločila?

Q35 - Označi naslovnico, ki te bolj pritegne.

Q36 - Zakaj si se tako odločil/odločila?

Q37 - Označi avtorja, ki te bolj pritegne.

Igor Karlovšek   **Beth Goobie**

Q38 - Zakaj si se tako odločil/odločila?

Q39 - Označi avtorja, ki te bolj pritegne.

Desa Muck   **Nicholas Sparks**

Q40 - Zakaj si se tako odločil/odločila?

Q41 - Označi avtorja, ki te bolj pritegne.

Jay Asher   **Neli Kodrič Filipič**

Q42 - Zakaj si se tako odločil/odločila?

Q43 - Označi knjigo, po kateri bi raje segel/segla.

Q49 - Zakaj si se odločil/odločila zanjo?

Naslov

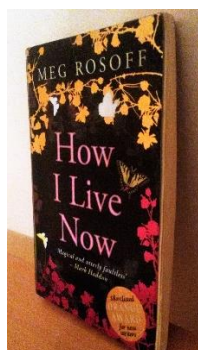
Avtor

Naslovnica

Debelina

Drugo:

Q27 - Označi knjigo, po kateri bi raje segel/segla.

Q50 - Zakaj si se odločil/odločila zanjo?

Naslov

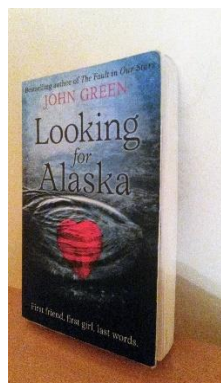
Avtor

Naslovnica

Debelina

Drugo:

Q44 - Označi knjigo, po kateri bi raje segel/segla.

Q45 - Zakaj si se odločil/odločila zanjo?

Naslov

Avtor

Naslovnica

Debelina

Drugo:

Q46 - Kaj največkrat vpliva na tvojo odločitev za nakup ali izposajo knjige?

Seznam obveznega branja

Priporočilo prijatelja

Debelina

Povzetek na koncu

Obnova knjige

Zanimiv naslov

Privlačne platnice

Avtor

Drugo:

Q47 - Kateri avtorji so po tvojem mnenju bolj uspešni, domači ali tuji?

Domači avtorji

Tuji avtorji

Q48 - Zakaj tako misliš?

14.2 Pogovor z gospodom Tonetom Partljičem (pisatelj)

Kaj je po vašem mnenju tisto, kar mlade bralce pritegne k branju določne knjige?

Več stvari: Priporočilo, koga ki je knjigo že prebral. Obveza v šoli (za čtivo, bralno značko, oceno). Tudi zunanji izgled knjige in privlačen naslov. Če "vsi" govorijo o neki knjigi. Če dobi knjiga nagrado. Itd.

Menite, da so tuji avtorji bolj brani kot domači avtorji in če da, zakaj? S čim "kradejo" pozornost domačim avtorjem?

Ne, mislim, kakor sme že rekel, da ne gre za "kraj". Tuja in domača književnost se lahko le dopolnjujeta. Eni pač največ berejo Primoža Suhodolčana in njegovega Petra Nosa ali Lipka, drugi Harryja Potterja...Robinsona ali Janjo Vidmar...

Mogoče so pri izbiri knjig pri dekletih in fantih večje razlike kot med avtorji. Mislim torej, da otroci (ali pa sprašuješ po dijakih?) bolj iščejo "kaj" je v knjigi, kot to ali jo je napisal domač ali tuj pisatelj...

Seveda pa so Rdeča Kapica in Sneguljčica globalni pravljici...Jaz osebno sem recimo slišal, da je Jurčič v Desetem bratu posnemal Walterja Scota in sem zato radoveden prebral oba.

Saj vem, da se ne strinjaš, ampak naj ponovim: Mislim, da se dobri domači in tuji avtorji lahko le dopolnjujejo in si ne "kradejo" pozornosti bralcev... Enako čakam na nov roman Ferija Lainščka kot na finskega avtorja Passilino...

Kako bi po vašem mnenju lahko povečali branost slovenskih avtorjev?

Dobri avtorji so brani, ne glede na narodnost. Pred letom in pol sem napisal svoj "dober" roman Sebastjan in most (ne vprašaj, koliko "nedobrih" sem napisal) in še danes mi je rekla ženska,

da v knjižnici ne pride na vrsto, ker je zmerom izposojen... Res pa je, da so mnogi slovenski avtorji malo preveč zateženi. Vendar imamo med sodobnimi domačimi avtorji odlične pisatelje (Lainšček, Jančar, Šarotar, L.Kovačič, Kocbek...), ljudje pa raje berejo "lažje avtorje".

Seveda imajo prednost tuji avtorji lažjih žanrov, recimo kriminalk, erotičnih in "ženskih" romanov, sentimentalne izpovedi... Ker jih je več na policah, kot domačih... Pri nas se še zmerom pišejo knjige iz "umetniški razlogov", prevaja pa se tudi iz tržnih...

Kako po vašem mnenju na bralca vpliva tuje ime na naslovnici v svetu, kjer je angleščina postala tako cenjena, "in" ter jezik mladih?

No, "anglizacija" je poseben fenomen, meni samo po sebi tuje ime ne pomeni nič, če ga ne poznam ali nič tehtnega (ne samo reklamnega na platnicah) o njem ne piše. domače avtorje pa zvečine poznam in si predstavljam, kaj bi lahko bilo v knjigi. Poskušam brati dobre knjige in me ne zanima najbolj ali so domače ali prevedene.

Sicer pa je težko govoriti o bralcu ali "mladem bralcu" kar povprek, na srečo smo različni, tudi pri bralnem okusu. Najhujši so seveda tisti, ki ne berejo ne domačih ne tujih... To so zvečine "bedaki", ki zmerom vse "vejo"...

14.3 Pogovor z gospodom Slavkom Preglom (pisatelj)

Kaj je po vašem mnenju tisto, kar mlade bralce pritegne k branju določne knjige?

Priporočilo prijateljev, mentorjev, priljubljenost avtorja.

Menite, da so tuji avtorji bolj brani, kot domači avtorji in če da, zakaj? S čim "kradejo" pozornost domačim avtorjem?

Del tujih avtorjev izide zelo veliko, za založnike so cenejša, naši časopisi jim delajo precejšnjo brezplačno reklamo, česar je pri domačih avtorjih precej manj. Na osnovi del domačih avtorjev v glavnem ni mladinskih filmov ali tv nadaljevanj, česar je v tujini (in kar uvozimo) precej.

Kako bi po vašem mnenju lahko povečali branost slovenskih avtorjev?

Predvsem bi morala država spoštovati lastne standarde, ki jih je postavila pri nakupih knjig za šolske knjižnice.

Kako po vašem mnenju na bralca vpliva tuje ime na naslovnici v svetu, kjer je angleščina postala tako cenjena, "in" ter jezik mladih?

Pri nas se zelo trudimo ne spoštovati slovenščine v javnem življenju in to ima na mlade seveda določen vpliv. In, v načelu, narodne samozavesti imamo premalo, zato je vse tuje boljše. Za bistrane mlade ljudi je naslovnica nebitna, pomembna jim je vsebina.

Ali so tuji avtorji pri nas uspešni le s svetovnimi uspešnicami, fenomeni kot so Harry Potter, Igre lakote, itd. ali je trend branja tujih avtorjev realen ter kako prihaja do tega trenda? Kako si običajni tuji avtorji prodrejo pot do srca mladih?

Pri nas - slikanice so izjema - se v veliki meri izdajajo uspešnice tujih avtorjev; to so dela, ki so uspela na svojem jezikovnem področju in ki so že prešla številna kvalitetnostna sita. Zato bi raje rekel, da naša domača dela morajo preživeti v tekmi z najboljšim z vsega sveta, kar je težko. Ne samo v literaturi, tudi, hm, v nogometu in povsod drugje. V Sloveniji primerjalno izide največ prevedenih del na svetu in bralci smo lahko zelo na tekočem, kaj se godi drugje.

Kaj bi Slovenija kot majhna država lahko naredila za večjo prepoznavnost slovenskih avtorjev tudi drugje po svetu?

Slovenija bi morala vzpodbujati sodelovanje naših založnikov s tujimi in podpirati izmenjavo literarnih del med njimi; zdaj v glavnem naši le kupujejo.

Ker ste tudi založnik in urednik me zanima, ali bi lahko na kratko razložili tudi ta postopek in kaj iščete v prejetih knjigah, da se odločite za izdajo?

Jaz sem že lep čas v pokoju in se z izdajanjem ne ukvarjam več. Če pa me kdo vpraša za nasvet, podpiram dobre vsebine, napisane v odličnem jeziku.

14.4 Pogovor z gospo Danico Križanič Mueller (pesnica)

Kaj je po vašem mnenju tisto, kar mlade bralce pritegne k branju določene knjige?

Mislím, da je to, kar bralca, ne samo mladega, najbolj pritegne k branju določene knjige, osebna izkušnja, pravzaprav podobnost lastne osebne izkušnje s tisto, opisano v knjigi. Ta izkušnja je

lahko iz resničnega sveta, lahko pa je tudi samo želja. Če kot bralka ne najdem v knjigi ničesar, kar bi se dotikalo moje osebne izkušnje, pa naj gre za občutenje življenja ali življenjsko spoznanje, se me knjiga v globini ne dotakne, mi je tuja in tudi ne pritegne mojega zanimanja. Seveda vsako branje osebno izkušnjo razširi in jo poglobi z novimi občutki in spoznanji, ampak neka stična točka mora biti.

Sama sem bila nekoč mentorica tekmovanja za Cankarjevo priznanje na kovinarski, strojni in metalurški šoli. Nek dijak, ki je mesec dni vestno prihajal na priprave, mi je pred tekmovanjem rekel, da nanj žal ne bo mogel priti, ker ima pomembno tekmo, da pa je bilo kljub temu vredno prihajati in brati Kovičevo poezijo, ker je prav preko nje spoznal, da je lahko ljubezen do ženske še kaj drugega, kot si je predstavljal do tedaj. Odnos z dekletki ga je seveda zanimal, svojo izkušnjo, predstavo, željo pa je s pomočjo ljubezenske pesmi razširil.

Kot učiteljica in mentorica sem torej poskušala iskati stičišča, ki bi mladega bralca povezala s knjigo. Če mi je to uspelo, z branjem ni bilo (več) težav.

Menite, da so tuji avtorji bolj brani kot domači in če da, zakaj?

Zdi se mi, da je v moji generaciji približno tako, kot je bilo, se pravi, da beremo domačo in tujo literaturo približno v enaki meri. In če že beremo tujo literaturo, jo beremo v prevodih. Sama berem v angleščini le knjige, ki me zanimajo, pa niso prevedene v slovenščino.

Kako bi po vašem mnenju lahko povečali branost slovenskih avtorjev?

Branost domačih avtorjev bi morda lahko povečali tako, da bi jim dali več medijskega prostora? Ali še bolj popularizirali domače romanopisje in poezijo med mladimi v šoli, našli kak nov, ustrežnejši (morda multimedijški?) pristop, čeprav v MKC-ju in še kje to že počnejo, odpirajo se tudi spletni portali za objavo poezije (pisci so najboljši bralci), ...? Čim več slovenskih knjig bi bilo treba spraviti še v elektronsko obliko?

Vse to so domneve, zato odgovori ostajajo v vprašalni obliki.

Edina trdna stvar, za katero zares vem, da je prava in dobra, je osebni pristop do mladega bralca, ko veš, da mu s tem, ko mu približaš knjigo, »odpreš svet, kaj svet, vesolje!« kot pravi Zora A. Jurič. Odpreš pa mu ga lahko le tako, da mu s knjigo najprej odpreš pot do njega samega.

Kako po vašem mnenju na bralca vpliva tuje ime na naslovnici v svetu, kjer je angleščina postala tako cenjena, "in", ter jezik mladih?

Ali s tem vprašanjem misliš, kako vpliva tuje ime (verjetno angleško) na naslovnici na mladega bralca?

Na starejšega namreč verjetno nič drugače kot pred leti. Morda pa se obvladovanje angleščine in pogost stik z njo že pozna pri bralcih, ki so danes stari okrog štirideset let, pri mlajših pa še bolj. Pri obojih sem opazila, da kar hitro posežejo po knjigi v angleščini in se jim sploh ne da čakati na slovenski prevod. Precej že berejo na tablicah, e-knjige se jim zdijo dostopnejše (posebno tuje, ker jih je v taki obliki že veliko več kot domačih, izbira je med tujimi e-knjigami veliko večja kot med domačimi) in cenejše. Seveda pa tega ne morem poplošiti, kar sem opazila, je bilo v ozkem krogu mladih v diplomatskih službah ali pa takih, ki trenutno živijo in delajo v tujini.

V zadnjih desetih letih sem tudi v literarni delavnici opazila, da nekateri mladi pisci začnejo pisati v angleščini. Ko jih vprašam, zakaj ne pišejo v slovenščini, mi odgovorijo, da se v angleščini laže izražajo. Moja izkušnja je, da mladi sicer dobro poznajo angleščino, vendar ne tako dobro, kot mislijo. In ko začnejo pisati, njihove pesmi v slovenščini zvenijo še precej klišejsko, v angleščini pa te klišejskosti ne čutijo prav zaradi tega, ker je tuj jezik in se jim pesem v njem zdi še kar v redu. Pozneje pa pisanje v angleščini navadno opustijo. V začetku se včasih tudi še ne zavedajo bogastva svojega jezika.

14.5 Pogovor z gospo Andrejo Pignar Tomanič (prevajalka)

Kaj je po vašem mnenju tisto, kar mlade bralce pritegne k branju določne knjige?

Če izbira naključno, najprej naslovnica z naslovom knjige, kratek povzetek vsebine na hrbtni strani, če je, sicer pa dogajanje, če na hitro prebere. Sicer pa priporočila prijateljev, tudi knjižničark, učiteljev.

Menite, da so tuji avtorji bolj brani, kot domači avtorji in če da, zakaj? S čim "kradejo" pozornost domačim avtorjem?

Uradne statistike žal ne poznam, zdi pa se mi, da je bilo v preteklosti v prvih razredih osnovne šole več pozornosti namenjeno slovenski mladinski literaturi in da je zdaj ta trend drugačen. Ne morem trditi, da je to napačno, zdelo pa bi se mi pomembno, da znajo otroci najprej ceniti domačo literaturo, tudi starejšo, saj je to nujno povezano tudi s poznavanjem naše zgodovine,

tradicije. Seveda pa z branjem tuje mladinske literature spoznavajo druge kulture, širijo svoje splošno znanje. Tuji avtorji so morebiti preprosto bolj všečni, znajo pritegniti z naslovnico, naslovom, kar pritegne pozornost. Kdo pa še ve, kaj so bili včasih pastirci? In kaj je pomenilo odseljevanje Slovencev nekoč, ki je v Lukcu in njegovem škorcu? Te zgodbe bodo večne in jih Matilda – čeprav mi je bila po svoje všeč – ne more nikoli nadomestiti.

Kako bi po vašem mnenju lahko povečali branost slovenskih avtorjev?

Zlasti v osnovni šoli bi lahko branost slovenskih avtorjev povečali z izbranimi deli slovenskih avtorjev kot obvezno čtivo za domače branje ali bralno značko in z vključitvijo v berila (čeprav to slednje je, manj domače branje in bralna značka). To zelo pogrešam, ko vidim, kaj je trenutno izbrano za domače branje v 2. in 3. triadi osnovne šole.

Kako po vašem mnenju na bralca vpliva tuje ime na naslovnici v svetu, kjer je angleščina postala tako cenjena, "in" ter jezik mladih?

Najverjetneje je bilo vedno 'tuje' bolj privlačno, zato domnevam, da je za mlajše bralce tuje ime povezano z več radovednosti in bodo knjigo s takšno naslovnico prej vzeli v roke.

Ali se s prevodom knjige izgubi veliko literarnih prvin ter umetniške vrednosti besedila ter kako se to pozna pri branju in sami kakovosti zgodbe?

Težko je pri literarnem prevodu vse vreči v en koš. Določene teorije zagovarjajo dejstvo, da je tudi prevajalec avtor, druge spet, da je treba ohraniti zvestobo originalu. Moje osebno mnenje je, da se s prevodom le pridobi, saj bralec širi svoje obzorje, bogati svoja kulturna spoznanja in vedenja. Seveda pod pogojem, da je prevod kakovosten, da so ohranjene literarne prvine originala.

Ali so tuji avtorji pri nas uspešni le s svetovnimi uspešnicami, fenomeni kot so Harry Potter, Igre lakote itd. ali je trend branja tujih avtorjev realen ter kako prihaja do tega trenda? Kako si običajni tuji avtorji prodrejo pot do srca mladih?

Uspešnice so po moje v veliki meri odvisne od dobrih marketinških in oglaševalskih pristopov. Ni nujno vse dobro ali kakovostno, kar velja kot uspešnica. Mislim, da je prvi stik s tujo literaturo ponovno odvisen od nabora knjig, ki jih knjižničarji in učitelji slovenskega jezika 'priporočijo' mladim bralcem.

14.6 Pogovor z gospo Matejo Škofljanec (knjižničarka)

Kaj je po vašem mnenju tisto, kar mlade bralce pritegne k branju določne knjige?

Razlogov za to je po mojem kar nekaj, predvsem priporočila vrstnikov; dobra marketinška predstavitev oz. promocija knjige; teme, ki so trenutno med mladimi popularne...

Menite, da so tuji avtorji bolj brani, kot domači avtorji in če da, zakaj? S čim "kradejo" pozornost domačim avtorjem?

Tujim avtorjem tudi založbe posvečajo več pozornosti in jim omogočajo boljšo promocijo, sploh če so s kakšno knjigo že enkrat uspeli. Svoje prispeva po moje tudi mnenje, da so tuji avtorji avtomatsko boljši kot domači.

Kako bi po vašem mnenju lahko povečali branost slovenskih avtorjev?

Slovenski avtorji (z izjemo redkih) bi se morali bolj »odpreti«. Tisti, ki so že uspešni, po navadi pišejo knjigo za knjigo in so si ustvarili ime in neke posebne pomoči pri prepoznavnosti ne potrebujejo. Mlajši generaciji pisateljev, ki po navadi tudi bolj piše o temah, ki so blizu današnji mladini, pa bi morali pri tem pomagati. Prav tako bi morale knjige (ne glede na poreklo avtorja) biti cenovno dostopnejše.

Kako po vašem mnenju na bralca vpliva tuje ime na naslovnici v svetu, kjer je angleščina postala tako cenjena, "in" ter jezik mladih?

Bojim se, da tuje ime ali pa vsaj naslov avtomatsko poveča »vrednost« oz. »kvaliteto«, ker se mladi takoj počutijo nagovorjene in »domače«.

Ali se s prevodom knjige izgubi veliko literarnih prvin ter umetniške vrednosti besedila ter kako se to pozna pri branju in sami kakovosti zgodbe?

Se lahko zelo hitro zgodi, ja. Žal. Predvsem je to opaziti, ko je npr. film velika uspešnica, potem pa je treba na tržišče čim prej lansirati še knjižno predlogo, da se čim več iztrži. Takrat lahko prevodi skrajno razvrednotijo originalno besedilo.

Ali opažate kakšne razlike med izposojjo romanov v originalu ter prevodu in ali ste morda slišali za kakšno mnenje bralcev?

Po mojih izkušnjah »starejši« uporabniki raje segajo po prevodih, mlajša generacija, ki je zelo večča angleščine, pa tudi po (seveda angleških) originalih. Če je original v drugem tujem jeziku, tudi mlajši raje izberejo prevod. To seveda ne velja za študente tujih jezikov, ki večinoma posegajo po originalih.

Ali so tuji avtorji pri nas uspešni le s svetovnimi uspešnicami, fenomeni kot so Harry Potter, Igre lakote, itd. ali je trend branja tujih avtorjev realen ter kako prihaja do tega trenda? Kako si običajni tuji avtorji prodrejo pot do srca mladih?

Menim, da če knjiga ni nekaj čisto novega, posebnega, skorajda nerealnega (kot naslovi, ki jih omenjate, lahko dodava še Twilight Sago) in podkrepljena z dobro marketinško zgodbo, nima veliko možnosti za uspeh, predvsem tudi zato, ker mladi veliko manj berejo. Mislim pa tudi, da so razni Harry Potterji fenomen ene, največ dveh generacij.

14.7 Družbena odgovornost

Menim, da se mladi premalo zavedamo pomena slovenskega jezika za našo kulturo, kar sem poudarila že pri interpretaciji. Raziskovalna naloga je zajemala dijake med 14. in 19. letom starosti, torej v poznem obdobju najstništva. To je čas, ko si oblikujemo lastna stališča, vrednote ter identiteto. V želji, da bi pripadali in bili sprejeti, se zgledujemo po vrstnikih. Pri tem pa nemalokrat ne znamo presoditi, kaj je pozitivno in kaj ne oz. kaj je resnično, kaj pa le iluzija. Vse prehitro obupamo nad lastnim mnenjem ali pa ga sploh nimamo ter ga prilagodimo okolici ter vsesplošnemu mnenju vrstnikov (čredni nagon)- samo, da v tem svetu ne bi ostali sami ter preveč izstopali. Če torej posnemamo druge pri oblačenju, hrani, tehnologiji, glasbi, kako jih ne bi tudi na področju izbire knjige? Naše glave so polne brenčočih podob ter idej o tem, kar je trenutno popularno. Te slike nam vsakodnevno vsiljujejo mediji s skrito promocijo (npr. izdelki v filmih, preko zvezdnikov), tako da niti ne opazimo, kaj se dogaja. Še preden se zavedamo, hrepenimo po izdelkih multinacionalk (te pa seveda niso v slovenskih rokah). Tako razne promocije in trženje stavijo predvsem na našo željo ustrezati povprečju, ki je danes prav zato zapolnjeno z idejami o boljši kakovosti, uporabnosti ter nasploh boljšem tujem svetu.

S to raziskovalno nalogo sem želela opozoriti na problem trenda tujega (še posebej pa angleščine) ter ostalim dijakom pokazati, da obstajajo tudi slovenski avtorji, slovenske zgodbe

ter slovenski jezik, ki ga moramo spoštovati ter negovati, ohranjati ter prenašati naprej, saj je del naše kulture - ta pa je del nas. Prepričana sem, da je to pomembneje, kot si priznavamo.